27ՐԴ ՏԱՐԻ   ԹԻՒ 7240   27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1910   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ   9 Février 1910   27me année   N. 7240

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آرولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بوزاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Cons/ple, Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման բաւականին (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 ղրշ.— 3.— Իբր 800 ոսկի բերքին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարեւրի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 տկան ղրշ — 5.- Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատրագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 ղրշ.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԴՈՒՐՍ

Երբեմն կը մտածեմ որ Հայը ի՛նչպէս կը տոկայ այն անհատնում մտահոգութիւններուն որոնցմով իր կեանքը շրջապատուած է ամէն վայրկեան։ Օր մը եթէ մրցանակ մը հաստատուի այն ժողովուրդին համար որ կարենայ ապացուցանել թէ ամէնէն շատ տառապած է աշխարհի վրայ, մենք Հայերս պիտի ստանանք այդ մրցանակը։ Մռա՛յլ ու տրտում ցեղ, որուն քամակին վրայ դարերը բեռցուցած են տառապանքի լեռներ, և ողողած վիշտի ծովերով։ Սակայն կարծես դեռ յետին ժպիտ մը կայ մեր դէմքին մէկ անկիւնը, որ կը շողայ ուշ մնացած արեւի այդ զուարթ ճառագայթէն և մեր հոգին կը լուսաւորուի։ Լ՛հ, ապրելու համար մարդ արցունքով չի բաւականանար, նոյն իսկ եթէ անիկա Հա՛յ ըլլայ։ Ուրիշ ազգեր իրենց հոգիին անդորրութիւնը կը փնտռեն ժպիտի և զուարթութեան մէջ։ Մենք ենք որ մեր ամէնէն ան—ցաւ րոպէներուն իսկ —եղա՞ծ են երբեք տանելի րոպէներ— քուրձ կը հագնինք և մոխիր կը ցանենք գլուխնիս։ Ճակատագրական լալկաններ ենք։ Արդեօք —կը մտածեմ— մեր այս հոգեկան կազմին պատճառո՞վն է որ ցաւը պակաս չէ վրանէրնուս, դժբախտութիւնը անխնայ կը դառնայ շուրջերնիս։ Տկար մարմի՞ն մըն ենք, ուր հիւանդութեանց բոլոր մանրէները կը մնան կ'եռլան խուռներամ, և այսօր այս կողմը, վաղը միւս կողմը ցաւ մը, խոցուած մը, կոտտանք մը կը պատճառեն։ Առողջ մարմինի մը մէջ այդ մանրէները անզօր պիտի մնային։ Ժամանակով, մեր նախնիքը, մեր արքաներն իսկ, իրենց դագաղներուն ետեւէն լալկան կնիկներու թափորներ կը տանէին։ Հիմակ ա՛լ չկայ այդ սովորութիւնը, որովհետեւ հիմակ կարծես ամբողջ ազգը լալկաններու խումբ մըն է միայն դագաղի մը ետեւէն կականաբարձ ընթացող։ Սուգին անդադրում սեւութիւնը թխպայորդ ամպերու հորիզոն մը բացաւ մեր հոգիներուն առջեւ։ Ծնրադրած հող, կուրծքերնիս կը ծեծենք անդադար, վայելով մեր յաւիտենական դժբախտութիւնը։

Բայց հաւատացէք որ մարդկային հոգին վերջապէս անընդունակ է այս անվախճան սուգին։ Հիւանդներ կան որ իրենց սենեակին անկիւնը կծկուած կը մնան օրերով ամիսներով։ Կը վախնան դուրսի լոյսէն, արեւէն, բոյրէն ու ծաղիկներէն։ Օր մը եթէ սակայն դուրս նետուէին, ազատ ու մաքուր օդը լեցնէին իրենց տկար թոքերուն մէջ, արեւին շողերը իրենց հոգիին մէջ փոխադրէին ու արիւնը տաքէր իրենց երակներուն մէջ, պիտի ստանային կեանք, զուարթութիւն, եռանդ և պիտի առողջանային։ Ասանկ հիւանդ մըն ալ մենք ենք, տրամութենէ, թախիծէ, ցաւէ ընդարմացած, անդամալուծուած։

Արդեօք օր մըն ալ չպի՞տի ըլլայ որ արհամարհենք դժբախտութիւնը, վերէն նայինք անոր վրայ, անանկ ձեւով մը որ իբր թէ անիկա չի կրնար մեզի հասնիլ, կամ եթէ նոյն իսկ հասնի՝ չի կրնար կապտել մեր հոգին, չի կրնար յուսահատութեան մատնել զմեզ։ Այս տեսակէտով, հաւատացէք որ նախանձելի են Յոյները, անոնք ալ արեւելքի զաւակ մեզի պէս։ Բայց անոնք կեանքին պայմաններուն և երեւոյթներուն վրայ մեզի պէս չեն նայիր։ Ազգին վրայ խոյացող ամէնադառն դժբախտութեանց առեն իսկ, յոյն անհատը չի կորսնցըներ իր humourը, իր ինքնածին զուարթութիւնը։ Երգելով իր ազգային ցաւին դարման տանելու կը ճգնի։ Մեզի չափ, մեզնէ աւելի հայրենասէր, ազգասէր է անիկա։ Դաշտին մէջ կը պարէ, կ'երգէ, կը խմէ, բայց լիուլի կը կատարէ իր ազգասիրական պարտականութիւնը։ Մինչդեռ մենք—և որքա՜ն ճանչցած եմ տասնեակներ—կը հիւանդնանք ազգին գլխուն եկած չարիքէն, կուլանք, կը սգանք, բայց... այսչափ. գործական քայլ մը չենք առներ։ Ո՛րքաններ կան որ Ատանայէն ի վեր նիհարցած են, բայց տակաւին փուլ մը ելած չէ իրենց դրպանէն...

Ինչ և է. խնդիրը այն է որ քիչ մը օրուան ճնշիչ, ջախջախիչ մտահոգութիւններէն ինքզինքնիս բարձր պահելու արհեստը իւրացնենք։ Ասիկա, ինչպէս ըսի, կապ չունի պարտականութեանց կատարման հետ։ Գուցէ, բախտերնիս ալ կը փոխուի, ճակատագիրնիս տարբեր ուղղութիւն մը կ'առնէ։ Արե՛ւ դնենք քիչ մը մեր հոգիներուն տրտմութեան խորը։ Մեր անհատնում մեռելները ատկէց չեն տխրիր բնաւ։ Անոնցմէ ետքը մեռել մըն ալ մե՞նք ըլլանք. ազգը դերեզմաննոցի՞ մը վերածուի։

Ահա թատրոնը կայ։ Հայ արուեստագէտներ այդ զմայլելի, շինիչ եւ կազդուրիչ միջոցը բերած են մեզի որպէսզի մեր օրուան մտահոգութիւններէն դուրս անով պարարենք հոգինիս, կեանքի ճշմարիտ զգայութիւնը ապրինք։ Պէտք է երախտապարտ ըլլանք Աբէլեանի, Արմէնեանի, Զարիֆեանի և Սիրանոյշի պէս սքանչելի արուեստագէտներու որ հայկական տրամագրութիւններու մէջ գեղեցիկ ու կենսատու փոփոխութիւն մը առաջ բերելու կը ծառայեցնեն իրենց բեղուն ու աշխատասէր արուեստը։ Թրքահայ արիւնալի ու [illegible] իրականութեան մէջ շողշողուն և կենսոտ շեշտ մը դրին այս պատուական Հայերը։ Եթէ գիտնայինք թէ թատրոնը ի՛նչ դեր կը կատարէ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ եւ ի՛նչ բարձր կարեւորութիւն մը կը տրուի անոր։ Ցառաջդիմութեան և զարգացումի մեծ աստիճանացոյց մըն է։ Անոր կարեւորութիւնը մեզի սորվեցնելու եկող հայ արուեստագէտներուն ի՛նչ ընդունելութիւն և ի՛նչ քաջալերանք կ'ընծայենք սակայն։ Անոնք հազի՛ւ թէ կ'ապրուին։ Բայց անոնք կը տոկան, կը համբերեն, կ'աշխատին։ Բարիզի վերջին ահաւոր և աղէտալի ողողումներուն առենը տեղւոյն թատրոնները չգոցուեցան բնաւ. ընդհանուր կործանումին մէջ՝ բեմը կանգուն մնաց։ Ահա՛ ըմբռնում մը որ թերեւս տարօրինակ թուի մեզ։ Անշուշտ, ժողովրդային հասկացողութիւնը պիտի շինուի, կազմուի, կատարելանայ տակաւ։ Թատրոնի սրահները քիչ քիչ աւելի սկսած են լեցուիլ։ Թրքահայը —վասն զի գաւառներու մէջ ալ շարժում մը սկսած է թատրոնի կենդանացման համար— օր պիտի գայ որ թատրոնը իր ընկերային բարոյական և մտաւորական մէկ պէտքին պէս պիտի փնտռէ, զարգացնէ և բարձրացնէ։ Անցեալները, Գառըգիւղի Հայ Ակումբը՝ Աբէլեան—Արմէնեան խումբին միջոցաւ ներկայացումներու շարք մը կազմակերպեց գիւղին մէջ, դիւրամատչելի գիներով։ Ակումբին համար ատկէց շահ մը չգոյացաւ, բայց տեղւոյն ժողովուրդին առիթ ընծայուեցաւ գնահատելու իր արուեստագէտները և թատրոնը սիրելու։ Ասիկա պզտիկ շահ մը չէ։ Ուրիշներ կրնան նոյն օրինակին հետեւիլ։

Թատրոնէն զատ ուրիշ միջոցներ ալ կան անշուշտ մեր հոգիին վրայ տիրող մռայլը փարատելու համար։ Պէտք է փնտռուին, գտնուին, տարածուին, գործադրուին անոնք։ Կը կրկնեմ որ հայ ցեղին ներկայ հոգեկան դրութիւնը ողբալի է։ Նորոգութեան, փոփոխութեան պէտք ունի։ Իսկ եթէ սուգէն ազատելնիս անպայման է, լաւ ուրեմն, չարունակենք քուրձ հագնիլ, մոխիր ցանել գլուխնիս և կոծել, լալ, աշխարել...։

ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՏԱՐՕՆԷՆ ՆԱՄԱԿ

Խարախանեան Սրբազանի ժամանումը.—Ձեռնադրութիւն.—Առաջնորդարանի բարապանի խնդիրը.—Նորաբաց վարժարաններ.—Տեղ. կառավարութեան հայեացքը.—Ահմէտ Րիզա պէյի հեռագիրը.—Տարօնոյ Երիտ. Միութիւն.—Ներկայացումներ։

Մուշ, 13 Յունուար

Նախընթաց ամսոյ 23ին տեղս ժամանեց Տարօնոյ Առաջնորդ և ընդհ. վանահայր Գեր. Տ. Ներսէս եպս. Խարախանեան, վերադառնալով Ս. Էջմիածինէն և ստանալով եպիսկոպոսական բարձր աստիճանը, որուն արժանի էր լիովին։

Կառավարութիւնը, ազգ. Առաջնորդարանի կողմէ նախապէս տրուած տեղեկութեան վրայ, հաճած էր փոլիս քօմիսէրի մը հետ մի քանի հեծեալ ոստիկան ղրկել ընդ առաջ Նորին Գերապատուութեան։ Դաշնակցականներէն Տիար Գարմէն և ընկերներ, փոխանորդ Տ. Եղիշէ հայր, Քաղ. Ժողովոյ ատենապետը, ժողովրդային ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ Հայուհեաց վարժարանի սանուհիները՝ իրենց ուսուցչուհիներով, քաղաքէն դուրս առաւել կամ նուազ հեռաւորութեամբ դիմաւորած էին Նորընծայ եպիսկոպոսը, որ խուռն բազմութեան հետ շուքերէ շրջապատեալ, հանդիսաւոր թափորով առաջնորդուեցաւ Մայր եկեղեցին։

Հակիրճ բանախօսութենէ մը վերջը, որով Սրբազանը ի մէջ այլոց Նորընտիր Վեհ. Հայրապետին օրհնաբեր ողջոյնը կը նուիրէր Տարօնոյ հայութեան, միեւնոյն հանդիսաւորութեամբ և ժողովրդային խանդավառ ցոյցերու մէջ անցաւ Առաջնորդարան, ուր հետեւեալ օրը ընդունեց այցելուներու շնորհաւորութիւնները։

*** Ի մօտոյ Սրբազանը իր անդրանիկ նախախայրիքը պիտի ընծայէ հանրութեան, ձեռնադրելով մի քանի քահանայացուներ Ս. Կարապետի վանուց մէջ, ուր պիտի երթայ մէկ երկու օրէն։ Ընծայացուներէն մին Տիգրանակերտէն, չորսը Կարնոյ թեմէն, մէկը Մշոյ Զիարէթ գիւղէն, մէկը Կիսքիմէն են։ Այս վերջինին ձեռնադրութեան դէմ հեռագրական բողոքներ եղած են։ Մենք այն համոզումը ունինք որ Տարօնոյ Ներսէս եպիսկ.ը Վանի Յովսէփ եպիսկոպոսը չէ՛ և քահանայական օծման ընտրանքը կը նուիրէ խնդրամատոյցներուն։ Տգէտ, անուս, եկեղեցական [illegible] գիտակցութենէ զուրկ տէրտէրներու երթը չա՛տ քաշած է ժողովուրդը, որուն եկեղեցիէն ուծանալուն գլխաւոր պատճառներէն եղած են քահանայական տարազին ներքեւ ապաստանող և Խաչն ու Աւետարանը իբր ապրուստի միջոց անխղճօրէն գործածող չարչիները, եսնաֆները, [illegible]։

*** [illegible] էֆ.ի մէկ [illegible] վրայ Մէճլիսի Իտարէի մէջ կառավարիչին հրամանով բաժանորդ Թուրք և հայ անդամոց և Խարախանեան Սրբազանի ներկայութեանը Առաջնորդարանին բարապանին վրայէն սուրը առնուելուն պարագան հայ ժողովուրդին երեսին նետուած պզտիկ արհամարհանք մը չէր։ [illegible]՝ աւելի տաքարիւնները, Ն. Գերապատուութեան՝ այդ պահուն հայ անդամոց հետ պաշտօնատունէն անմիջապէս մեկնիլը լաւագոյն կը համարէին։ Բայց մենք կ'ըսենք որ՝ այս կերպ վարմունք մը աւելի պիտի գրգռէր կիրքերը և չպիտի ծառայէր նորթելու թիւրիմացութիւնները, զոր բարեբաղդաբար շուտով պարմանից միւթէսարըֆ պէյը և նոյն օրն իսկ վերադարձնելով սուրը՝ արտօնեց գործածութիւնը։ Այս խնդրոյն կարգադրութեանը մէջ հաւասարապէս շնորհաւորելի են թէ՛ Առաջնորդ Հայրը՝ իր խոհականութեանն ու հեռատեսութեանը, և թէ միւթէսարըֆը՝ նորանոր կնճռոտութիւններ չստեղծելու իր փափկանկատութեանը համար։

*** Սահմանադրութեան ընդհանրապէս հայ ազգին՝ մասնաւորապէս Տարօնոյ ժողովուրդին ընծայած էն արդիւնաւոր և կարկառուն բարիքն եղաւ կրթութեան դէմ կանգնուած ամբարտակներուն քանդումը և դիւրացումը նախակրթութեան, որուն չգոյութիւնը կը նշանակէր գիւղական համայնքներուն և նահապետական օճախներու փճացումը։ Մշոյ դաշտը և Սասունը օժտուած են այսօր 60է աւելի գիւղական նախակրթարաններով, որոնք կը մատակարարուին միմիայն տեղական միջոցներով, լումաներովը նիւթապէս փճացած դայ գեղջուկին, որ ա՛լ զգացած է թէ՝ արօրին մաճը և գութանին խոփը ճարտարօրէն վարող ջլապինդ բազուկները պէտք է թեքուին քիչ մըն ալ դէպի գրիչը, դէպի տարօնցի Մեսրոպին տառերը։ Կրթական գործին այս անգնահատելի հիմնարկութիւնը կը պարտինք Խարախանեան Սրբազանի և Դաշնակցականներու նախաձեռնութեանը, որ կը հաւատանք թէ՝ հակառակ ռամիկ նիւթապաշտ և կրթատեաց կարգ մը ապուշներու յարուցած խոչընդոտներուն, մօտաւոր ապագայի մը մէջ պիտի ունենայ բեղմնաւոր արդիւնք։ Վարժարանները, որոնց թիւը կը բարձրանայ հետզհետէ, ունի 80—90 ուսուցիչ, թեմական Ընդհ. Տեսուչ մը յանձին հանրածանօթ Տիար Ս. Զաւարեանի և երկու ալ օգնական շրջուն տեսուչներ։

*** Սակայն ցաւալի է ըսել որ կառավարութիւնը, ունենալով հանդերձ սահմանադրասէր պետ մը, տարբեր հայեցակէտերէ կը դիտէ և ըստ այնմ կը վերաբերուի հանդէպ նորաբաց վարժարաններու, զոր կ'ուզէ ուղղակի իր քոնթրոլին ենթարկել՝ որպէս [illegible] վարժարաններ։ [illegible]։ Սահմանադրութեան այս շրջանին մէջ կառավարութեան այս կերպ միջամտութիւնը մեր վարժարաններուն ներքին կազմակերպութեան գործին մէջ, պէտք է ընդհանուր և լուրջ ուշադրութեան արժանանայ և Ազգ. Պատրիարքարանը պարտի օրինական միջոցներով բողոքել ազգ. իրաւանց այս բռնաբարումին դէմ։

Տեղական կառավարութիւնը, օգտուելով մեր կարգ մը ռամիկ գիւղացիներու տգիտութենէն, յաջողած է եղեր ստորագրել տալու գրութիւն մը՝ բռնութեամբ դրամ հաւաքուած ըլլալը ապացուցանող։ Խեղճ գիւղացիք զգացած ըլլալով հետեւանքը իրենց անգիտակից ու անխորհուրդ վարմունքին, Առաջնորդարան դիմած են, բողոքելով միւթէսարըֆին այս նպատակաւոր ձեռնարկին դէմ. արդի՞ւնք...։

—Անցեալ 7ին, Եղ. Օսմ. Խորհրդարանի նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյէն տեղւոյս Միւթէսարըֆին ուղղուած հեռագիր մը կը գուժէր այրումը Չրաղանի պատմական պալատին—Փարլամէնդի արդի շէնքին։ Քաղաքիս մէջ շուտով տարածուած այս լուրը, րէաքսիօնէրական շարժում մը, բռնապետական կապանքներու խորտակման արհաւրալի սարսուռը պտըտցուց սահմանադրասէր հայ ժողովուրդին ուժասպառ անարիւն երակներուն մէջ։ Զանազան մեկնութիւններ տրուեցան...։ Դիւրին է երեւակայել որ այդ լուրը անսահման ազդեցութիւն պատճառեց շատերուն, հանրական տիրապետութեան բաւարին տենչանքով ցանկացողներուն։ Որոշ և ստոյգ տեղեկութեանց չգոյութեան պատճառաւ ժողովուրդը կը յուզուի, կը տառապի։

—Առաջդիմասէր կարգ մը երիտասարդներ վաղուց ի վեր կ'աշխատէին կազմել ընկերութիւն մը՝ հանգոյն Կարնոյ Երիտ. Միութեան, նպատակ ունենալով Մշոյ հայ ժողովուրդին մտաւորական, բարոյական և ֆիզիքական զարգացման։ Ուրախ ենք յայտնելու որ մէկ քանի գումարումներէ վերջը կազմուեցաւ ծրագիրը Տարօնոյ Երիտ. Միութեան, որուն նկատմամբ առիթ պիտի ունենանք գրելու։ Միութիւնը ունի այժմ 23 անդամ և լիայոյս ենք որ ի մօտոյ աւելի ստուարանայ։

Գ. Ս. ՄԱՐԶՊԵՏՈՒՆԻ

ԲԻՆԿԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Պոլսաբնակ Բինկեանցիները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ յառաջիկայ կիրակի օր, Յունուար 31, 7½ին (Ը. Թ.), Բերայի Արհեստանոցին սրահը ուր տեղի պիտի ունենայ խորհրդակցութիւն մը Բինկեանի վարժարանին վերաբերեալ մի քանի խնդիրներու մասին։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԴԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

ԺԲ.

ՀԱՅՐ ՈՒ ՈՐԴԻ

—Ձեզի։ Գրպանին թղթապանակին մէջ գտայ զայն։ Եթէ ուրիշի մը ձեռքը իյնար այդ նամակը, այս պահուս հրացանի բռնուած էիք թերեւս։

Վիլֆօրի հայրը սկսաւ ծիծաղիլ։

—Ո՛հ, կ'երեւայ թէ Վերահաստատութիւնը կայսրէն սորված է գործերը շուտով կարգի դնելու եղանակը...։ Հրացանի բռնե՜լ, սիրելիս, ի՜նչ շուտ ալ կը վճռէք։ Ո՞ւր կը գտնուի այդ նամակը։ Կը ճանչնամ ձեզ. դուք այնքան վախկոտ էք որ այդ նամակը մէջտեղ չէք ձգեր։

—Այրեցի զայն, որպէս զի բեկոր մը իսկ չմնայ անկէ. որովհետեւ այդ նամակը ձեր դատապարտութիւնն էր։

—Եւ ձեր ալ ապագային փճացումը, պատասխանեց Նուարթիէ պաղարիւն շեշտով. այո՛, կը հասկնամ, բայց վախնալիք բան չունիմ, քանի որ կը պաշտպանէք զիս։

—Աւելէ աւելին կ'ընեմ, պարոն. կը փրկեմ ձեզ։

—Ա՜հ կրո՛ղ, աւելի թատերական է ասիկա. բացատրեցէք նայինք։

—Պարո՛ն, Սէն-Ժագ փողոցի քլիւպին կը դառնամ։

—Կ'երեւայ թէ ոստիկանութեան մարդիկը ուշադրութիւննին դարձուցած են այդ քլիւպին վրայ. ուրեմն ինչո՞ւ համար աւելի լաւ փնտռած չեն զայն, որպէս զի կարենային գտնել։

—Չեն գտած, բայց հետքերը երեւան հանած են։

—Նուիրագործուած խօսք մըն է ատ, գիտեմ. երբ ոստիկանութիւնը չկարենայ բան մը ընել՝ կ'ըսէ թէ հետքերը երեւան հանած է, իսկ կառավարութիւնը հանդարտօրէն կը սպասէ այն օրուան, ուր ոստիկանութիւնը, պզտիկ ինկած, կը յայտարարէ թէ կորսնցուցած է հետքը։

—Այո՛, բայց դիակ մը գտած են. զօրավար Քէնէլ սպաննուած է. աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ սպանութիւն կը կոչուի այդ բանը։

—Սպանութի՜ւն մը, բայց ո՛չ մէկ բան կ'ապացուցանէ թէ զօրավարը զոհ գացած ըլլայ սպանութեան մը. ամէն օր մարդիկ կը հանուին Սէնէն, որոնք հոն նետուած են իրենց յուսահատութեան կամ լողալ չգիտնալուն հետեւանքով։

—Հա՛յր իմ, շատ լաւ գիտէք թէ զօրավարը յուսահատութիւններէն չէ նետուած գետին մէջ։ Մարդ յունուար ամսուան մէջ լոգանք չըներ Սէնի մէջ։ Ոչ, ո՛չ, մի խաբուիք. այդ մահը իրաւցնէ սպանութեան արդիւնք է։

—Ո՞վ այդպէս որոշած է։

—Նոյն ինքն թագաւորը։

—Թագաւո՞րը։ Բաւական փիլիսոփայ կը կարծէի զինքը՝ հասկնալու համար թէ սպանութիւն չկայ քաղաքականութեան մէջ։ Սիրելիս, դուք ալ ինծի պէս գիտէք թէ քաղաքականութեան մէջ մարդիկ չկան, այլ գաղափարներ, հոն զգացումներ չկան, այլ շահեր. քաղաքականութեան մէջ՝ մարդ չեն մեռցներ, այլ խոչընդոտ մը մէջտեղէն կը վերցնեն։ Կ'ուզե՞ք գիտնալ թէ ի՛նչ եղած է, ըսեմ ձեզի։ Կը կարծէին թէ կարելի է յոյս դնել զօրավար Քէնէլի վրայ. Էլպա կղզիէն յանձնարարած էին մեզի. անոր տունը երթալով մեզմէ մէկը, Սէն-Ժագ փողոցը հրաւիրեց զայն ժողովի մը, ուր իր բարեկամները պիտի գտնէր. զօրավարը հոն գնաց, և ժողովին մէջ պարզուեցաւ ամբողջ յատակագիծը այն է, Էլպա կղզիէն մեկնումը և ցամաք ելլելը. ամէն բան մտիկ ընելէն ետքը՝ երբ ոչինչ մնաց լսելիք, զօրավարը յայտարարեց թէ ինք արքայական էր. այն ատեն ամէն մարդ սկսաւ իրարու երես նայիլ. երդում ընել տուին անոր, բայց զօրավարը այնքան գէշ երդում մը ըրաւ որ Աստուած փորձել կը նշանակէր այդ տեսակ երդում մը կատարել. և հակառակ այդ ամէնուն՝ ձգեցին որ զօրավարը դուրս ելլէ, բոլորովին ազատ ձգելով զայն։ Սիրելիս, իր տունը չվերադարձաւ. ի՞նչ կ'ուզէք որ ըլլար ան։ Մեզմէ բաժնուելէ յետոյ՝ ճամբան սխալած ըլլալու է. եղածը աս է։ Սպանութի՜ւն մը. Վիլֆօր, դուք, ընդհ. դատախազի օգնական, իբրեւ որ զարմանք կը պատճառէք ինծի, գէշ ապացոյցներու վրայ հիմնելով ձեր ամբաստանութիւնը։ Երբ արքայականի ձեր արհեստը ի գործ կը դնէք, մէկուն գլուխը կտրել տալով, ձեզի կը հարցնե՞մ միթէ. «Զաւակս, սպանութիւն մը գործած էք։» Ո՛չ, այլ կ'ըսեմ. «Շատ լաւ, պարոն, յաղթական պայքար մը տարիք. վաղը կը լուծենք վրէժը։»

—Բայց, հայր իմ, զգուշացէք, վրէժը սոսկալի պիտի ըլլայ, երբ ձեռք ձգենք զայն։

—Չեմ հասկնար ձեր միտքը։

—Յափշտակիչին վերադարձի՞ն վրայ յոյս դրած էք։

—Այո՛, կը խոստովանիմ այդպէս ըլլալը։

—Հայր, կը սխալիք. ան Ֆրանսայի մէջ տասը մղոն չյառաջացած, պիտի հալածուի և նեղը պիտի դրուի վայրի կենդանիի մը պէս։

—Սիրելի բարեկամս, կայսրը այս միջոցիս Կրընօպլի ճամբուն վրայ կը գտնուի, ամսուն 10ին կամ 12ին Լիոն պիտի ըլլայ, և 20ին կամ 25ին՝ Բարիզ։

—Բնակչութիւնները ոտքի պիտի ելլեն...։

—Անոր ընդառաջ երթալու համար։

—Մէկ քանի հոգի միայն կան իր հետ, մինչ բանակներ պիտի ղրկուին իր դէմ։

—Որոնք իբր հետեւորդ պիտի ընկերակցին՝ մայրաքաղաք առաջնորդելու համար զայն։ [illegible], սիրելիս Ժէրար, դուք տղայ էք տակաւին. լաւ տեղեկութիւն առած ըլլալ կը կարծէք, որովհետեւ կայսեր ցամաք ելլելէն երեք օր յետոյ հեռագիր մը հասած է. «Յափշտակիչը Քան ցամաք ելած է մէկ քանի հոգիով. կը հալածեն զայն։» Բայց ո՞ւր է և ի՞նչ կ'ընէ. բան մը չէք գիտեր այդ մասին. ձեր գիտցածը սա է միայն թէ կը հալածեն զայն, լա՛ւ, այդպէս պիտի հալածեն մինչեւ Բարիզ, առանց հրազէն պարպելու։

—Կրընօպլ և Լիօն հաւատարիմ քաղաքներ են, ու անառիկ պատնէշ մը պիտի ձեւացնեն։

—Կրընօպլ իր դուռները պիտի բանայ խանդավառութեամբ. ամբողջ Լիօն պիտի դիմաւորէ զայն։ Հաւատացէք որ ձեզի չափ լաւ տեղեկութիւն ունինք, և մեր ոստիկանութիւնը ձերինին չափ լաւ է. ապացոյց մը կ'ուզէ՞ք. ձեր ճամբորդութիւնը կ'ուզէիք ինէ ծածկել, մինչ ձեր ժամանումը իմացայ՝ պատնէշը անցնելէ կէս ժամ յետոյ. ձեր հասցէն ո՛չ մէկուն տուած էիք բացի ձեր սուրհանդակէն. արդ՝ հասցէնիդ գիտեմ և ապացոյցը սա է որ ձեր բնակարանը կը հասնիմ ճիշդ սեղան նստած ատեննիդ. զանգակը հնչեցէք և երկրորդ սպաս մը ուզեցէք. միասին պիտի ճաշենք։

(Շարունակելի)

ԼՈՒՐԵՐ ԱՏԱՆԱՅԷՆ

Ատանա 20 Յունվ.

Նորընտիր Քաղաքական Ժողովը պաշտօնի ձեռնարկելէ յետոյ որոշեց ընտրել Թաղական Խորհուրդ մը ըստ սահմանադրական օրէնքի։ Անցեալ շաբթուընէ ի վեր Ընտրող. Յանձնախումբին կողմէ քուէները կ'ընդունուին։ Կը յուսանք թէ յառաջիկայ կիրակի Թաղական Խորհուրդը ընտրուած կ'ըլլայ։

*** Քաղաքական Ժողովին որոշումով շինութեան յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, որ ազգին սեփական դպրոցները, եկեղեցին եւ չէնքերը շինել պիտի տայ իր հսկողութեամբը։ Կառավարութիւնը առ հաշիւ վճարեց 800 ոսկի, որ նոյնպէս ժողովին որոշումով ի պահ դրուեցաւ Օսմ. Պանքան։ Շինութեան գործերը այս շաբթուան մէջ սկսան, նախ խանութները պիտի շինուին, որոնց վրայ պիտի բարձրանայ դպրոցի չէնքը։ Ժողովին ամէնէն յաջող գործունէութիւնը եղաւ ասիկա։ Շինութեան յանձնախումբին անդամներն են Տեարք Մանուկ Շահպազեան (ատենապետ), Յարութիւն Ուրֆալեան (վերակացու), Յարութիւն Պզտիկեան, Աւետիս Կիւլպէնկեան, Մկրտիչ Եղիաեան և Գրիգոր Ճէրիաեան։ Կառավարութիւնը Ատանայի մէջ այրած դպրոցներուն և եկեղեցիներու շինութեան համար դրամ տուաւ միւս բոլոր ազգերուն։

*** Կառավարութիւնը Յունուար և Փետրուար ամիսներուն համար գիւղացի այրիներու և Ատանայի աղքատներու նպաստ տուաւ, սակայն տակաւին նպաստի կարօտ բաւական թիւով աղքատներ կան։ Ժողովը որոշեց այս կարօտեալները ներկայացնել կուսակալին և ասոնց համար ալ նպաստ խնդրել։

*** Ատանայի հրամանատարը համակիր ցոյցերով մեկնեցաւ Ատանայէն, որու զինուորական պատիւներ եղան. բոլոր դպրոցներու աշակերտները մինչեւ կայարան գացին։ Մինչեւ կայարան գացին նաեւ տեղւոյս պաշտօնեաները, հոգեւոր պետերը և ժողովուրդէն շատեր։ Կայարանին մէջ հրամանատարը ճառ մը արտասանեց հայրենասիրական ոգիով որուն յաջորդեց կուսակալ Ճեմալ պէյի ցնցող ճառը։

*** Քաղաքիս անդորրութիւնը լաւ վիճակի մէջ է, և աւելի լաւ պիտի ըլլայ քանի որ քաղաքիս հրամանատարութիւնն ալ յանձնուեցաւ տեղւոյս կուսակալին, որուն պաշտօնավարութիւնը գոհ ձգած է մեզ և որուն սահմանադրասէր ձգտումները և մեզ Հայերուս հանդէպ իր բարեացակամ վերաբերումները քանի քանի պարագաներու մէջ տեսնուեցան։

*** Ս. Կաթողիկոսը որ տօնական օրերէն ի վեր Մէրսին կը գտնուէր, այս օրերս հոս կ'սպասուի։

*** Դպրոցներու վիճակը գոհացուցիչ ընթացք մը ունի. երկսեռ աշակերտաց թիւը 1100ի մօտ է։

*** Հակառակ թերթերու մէջ գրուածին թէ տեղւոյս առաջնորդարանին գործերը լքուած վիճակ մը ունին, առոր հակառակն է։ Որովհետեւ դէպքէն յետոյ Բ. պատուիրակներու գործակցութեամբ գործադիր ժողով մը ընտրուեցաւ տասն անձերէ, որոնք մինչեւ Քաղաքական Ժողովին ընտրութիւնը վարեցին ազգային գործերը առաջնորդական տեղապահին հետ. պէտք է ըսել թէ այդ տաղնապալից օրերուն օգտակար ծառայութիւններ մատուցին։ Այժմ Քաղաքական Ժողովը գործի վրայ է և կ'աշխատի լաւ կոտանի վրայ դնել ազգ. գործերը։ Երբ Թաղական խորհուրդը ընտրուի բոլոր ժողովները վերջապէս լրացած պիտի ըլլան։ Ընտրուած ժողովները իրենց օրինաւոր նիստերը կ'ընեն, կարելութեան սահմանին մէջ։

*** Կը լսենք որ յառաջիկայ շաբաթ, 23 Յուն., տեղւոյս կուսակալը Ճեմալ պէյ հացկերոյթ մը պիտի տայ 400 հոգիներու, որոնց մէջ պիտի գտնուին կառավարական պաշտօնեաներ, Թուրք, հայ, յոյն և օտար երեւելիներ և հոգեւոր պետերը։ Հացկերոյթին միջոցին ճառեր պիտի խօսուին հայտուլթեան և համերաշխութեան մասին։ Հին րէժիմի ձեւովհամբուրուիլ չպիտի ըլլայ։

(Ծ. Խ.—Արդէն հեռագիրը ծանոյց այս հացկերոյթին տեղի ունեցած ըլլալը)։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԹԱՏՐՈՆ

ՆՈՐ ԲԵՄ

Վարչութեամբ ՏԻԿ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ

Յառաջիկայ շաբաթ, 30 Յուն. երեկոյեան ժամ $3\frac{1}{2}$ին կը ներկայացուի

«ՄԷՏԷԱ»

ողբ. 5 արար, Սկիւտարի լսարան թատրոնին մէջ։

Գիները սովորական

ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐՔ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ

Գ. ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ

Լոյս տեսաւ այս հոյակապ բառգիրքին Ա. հատորը 66 պրակով, կը ծախուի 65 ղրշ. թղթակազմը, 75 ղրշ. լաթակազմը, 1060 երեսով։ Կարեւոր զեղչ մեծաքանակ գնողներու։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Աթէնքի թերթերը և ժողովուրդը շատ գոհ են պաշտպան տէրութեանց յայտարարութիւններէն, որոնց համաձայն, լուծում մը պիտի տրուի կրետական խնդրոյն։ Աթէնքի մէջ զուտ դիւանագիտական կը նկատուին հելլէն կառավարութեան խաղաղասիրական յայտարարութիւնները և առժամապէս հեռացած կը համարուի Թուրքահելլէն վէճի մը վտանգը։

*** Երէկուան Իգտամ խօսելով հելլէն կառավարութեան ընծայած հաւաստիքներուն վրայ՝ Յունաստանի Խորհրդարանին մէջ կրետացի երեսփոխաններ չընդունուելու մասին, կ'աւելցնէ. «Կրէտէի մէջ իրերու անփոփոխ վիճակը գոհացուցիչ չէ մեր տեսակէտով, որովհետեւ օսմ. օրէնքները չեն որ հիմա կը տիրեն հոն, այլ Յունաստանի օրէնքները։ Որքան ատեն որ կրէտական խնդիրը ի նպաստ մեզի վերջնապէս չլուծուի, կղզին բնակիչները միշտ պիտի առաջնորդուին հելլէն քաղաքականութեան կողմէ։ Աթէնքի ընդհ. դատախազ Պ. Ջէլօ բարեկարգած է Կրէտէի դատարանները և հելլէն ոստիկանզինուորներու սպայ Պ. Մօնֆէրաքոս կազմակերպած է ոստիկանութիւնը։ Իսկ ներքին, ելմտական, հանրօգուտ շինութեանց և ուրիշ գործեր կը յանձնարուին Յունաստանի դահլիճին կողմէ ղրկուած պաշտօնատարներու միջոցաւ, պաշտպան տէրութեանց հաւանութեամբ։ Սա իրաւ է որ տէրութիւնները վերջերս որոշեցին իրենց թարգմանը ունենալ կրետական դատարաններուն մէջ, դրօշմաթուղթերու տպագրութիւնը փոխել, տուրն և վճռաբեկ Ատեան մը հաստատեցին Հանեայի մէջ, բայց այդ ամէնը բնաւ չի փոխեր խնդրոյն հիմը»։ Իգտամ ասոր աւելիբէ կ'իմանայ թէ Հագգը փաշայի Նախարարութիւնը նկատի առնելով անկանոն կացութիւնը, որոշած է մօտերս ծանուցագիր մը յղել տէրութեանց։ Այդ ծանուցագրով դահլիճը պիտի ապացուցանէ թէ անհրաժեշտ է վերջնապէս լուծել կրէտական խնդիրը, քանի որ իրերու արդի վիճակին շարունակութիւնը մշտական արգելք մըն է Թուրքահելլէն յարաբերութեանց բարւոքման։ Օսմ. կառավարութիւնը ի վերջոյ պիտի պահանջէ որ կրետական հարցը անյապաղ լուծուի։ Եէնի Կազէթա ալ կը պահանջէ որ պաշտպան տէրութիւնները փութով կարգադրեն Կրէտէի խնդիրը, թումբ մը կանգնելով ազգայնական վէճերու առջեւ, որոնք այնքան վտանգաւոր կերպով ի յայտ կուգան Կրէտէի և Պալքաններուն մէջ։

*** Յունաստանի նախարարապետ Պ. Տրակումիս յայտարարած է թէ իր բոլոր ուժովը պիտի աշխատի պահպանելու Թուրքահելլէն բարւոք յարաբերութիւնները և թէ հելլէն արդի դահլիճին անդամները կուսակից են այդ բարեկամութեան։ Նախարարապետը աւելցուցած է թէ հելլէնականութեան կենսական շահերը կը պահանջեն այդ ընթացքին հետեւիլ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԸ

Օսմ. Լոյտի աշխատակիցներէն մէկը այցելութիւն տալով Չէմիրէ Սուլթանուհիին ապարանքը, որ Խորհրդարանի պիտի վերածուի, սապէս կը նկարագրէ զայն։ Ապարանքը երկու յարկէ կը բաղկանայ, առանց հաշուելու ստորնայարկը, որ ընդարձակ է։ Հոյակերտ սանդուխ մը կ'առաջնորդէ մեծ բակ մը, 25 մէթր երկայնութեամբ և 16 մէթր լայնութեամբ։ Այդ բակը շրջապատուած է ընդարձակ սենեակներով։ Երեք սանդուխներ կ'առաջնորդեն առաջին յարկը, մէկը՝ ուղղակի բակէն, իսկ միւսները շէնքին երկու թեւերէն։ Ապարանքը 44 սենեակ ունի, առանց հաշուելու մեծ սրահները։ Այդ սենեակներէն խօթը իրարու պիտի միացուին՝ գումարման սրահները մեծցնելու և օթեակներ շինելու համար դեսպաններու, լրագրողներու և հանրութեան համար։ Շէնքը ո՛չ թէ նորոգութիւն պիտի կրէ, այլ պիտի վերաշինուի։ Տանիքին շինութեան պատճառաւ հարկ դարձած է ամէն ինչ փլցնել՝ վերաշինելու համար։ Շաբաթէ մը ի վեր սկսած են շինութիւնները և գիշեր ցերեկ կ'աշխատին՝ որոշեալ պայմանաժամուն մէջ աւարտելու համար վերաշինութիւնը։ Խորհրդարանը պիտի կրնայ քսան օրէն գումարուիլ այդ չէնքին մէջ։ Տէրքօզի ջուրի ընկերութիւնը ծորակներ հաստատել կուտայ, որոնց թիւը 38 պիտի ըլլայ։ Երկու-երեք հազարնոց 450 նստարաններ յանձնարարուած են քանի մը գործարաններու՝ որոշեալ ատենին պատրաստ ըլլալու պայմանաւ։ Կատարուած նորոգութիւնները առժամանակեայ են։ Խորհրդարանական արձակուրդէն յետոյ ամփիթատրոնի ձեւով պիտի շինուին գումարման սրահները՝ ապակեպատ գմբէթներով։ Քսան հազար ոսկի պիտի ծախսուի վերաշինութեան համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՍԻՆՈԴԸ

Ֆէնէրի Պատրիարքարանը իմանալով որ օսմ. կառավարութիւնը հաւանած է պուլկարական Սինոդի մը կազմութեան Պոլսոյ մէջ, գործակատարը Բ. Դուռ ղրկած է այդ տեղեկութիւնը ստուգելու և բողոքելու համար Պուլկարներու այդ խնդրանքին դէմ, որ Յունաց Պատրիարքարանին կողմէ ապօրէն կը նկատուի։ Գործակատարը յետոյ դատական նախարարին այցելելով այդ խնդրին վրայ տեսակցած է։ Նախարարը յայտարարած է թէ կառավարութիւնը այդ մասին ոեւէ որոշում չէ տուած։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐ

Սիրքեճիէն մինչեւ Այ-Ստեֆանօ կրկին գծի մը շինութեան մասին կատարուած բանակցութիւնները վերջացած են։ Պայմանագրութեան համաձայն, պետութիւնը պիտի ստանձնէ շինութեան ծախքերուն հարիւրին 80ը։ Երկրորդ գծին շինութիւնը գարնան պիտի սկսի։

*** Պուրկուրլու-Ատանա և Մերսին-Ատանա երկաթուղիի գիծերու մասին պատրաստուած պայմանագրութիւնը մօտ օրէն պիտի ստորագրուի, բանակցութիւնները աւարտելու վրայ ըլլալով։

*** Բանիցս կառավարութիւնը զբաղած է Հիճազէն դէպի Ճիտտէ ու Մէքքէ երկաթուղիի ճիւղ մը երկարելու խնդրով։ Խտիվը տրամադրութիւն յայտնած է որ 10,000 Փր. կը նուիրէ այդ նպատակաւ, եթէ երբեք ընկերութիւն մը կազմուի բաժնեթուղթի վրայ, այդ գիծը շինելու համար։ Եգիպտացի սեղանաւոր Պ. Ջէրվուտաքիի յանձնուած է այդ ծրագրին ուսումնասիրութիւնը։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Ծովային Նախարարութիւնը օսմ. նաւատորմին վերակազմութեան համար հինգ միլիոն ոսկիի փոխ պիտի պահանջէ։ Այդ փոխը տասը տարուան համար է, այսինքն կէս միլիոն ոսկի ամէն տարի։ Այսպէս՝ ծովային պաշտօնատան տարեկան ելմտացոյցը պիտի բարձրանայ 40 միլիոն Փր.ի։

*** Պալատան Մ. [illegible] և Ա. քարտուղարը իրենց մէյմէկ ամսաթոշակը նուիրած են ի նպաստ օսմ. նաւատորմին։ Պանիրէի մէջ ալ հանգանակութիւն բացուած է։ Բաւական կարեւոր գումար մը ստորագրուած է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պերլինի օսմ. զինուորական կցորդ Էնվէր պէյ սա յայտարարութիւնները ըրած է պալքանեան խնդրին վրայ. «Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ յարաբերութեանց ձգտում չկայ բնաւ։ Մենք Պուլկարներուն բան մը չունինք տալու և ոչ ալ անոնք մենէ առնելիք չունին։ Մակեդոնիոյ մէջ կարգ մը հրոսակներու ձերբակալութենէն առաջ եկած թիւրիմացութիւնը փարատած է։ Երկու երկիրներու միջեւ օրէ օր կ'աւելնան տնտեսական յարաբերութիւնները։ Այդ պատճառաւ՝ Պալքաններու մէջ խաղաղութեան տեւականութիւնը խիստ օգտակար է երկու երկիրներու շահերուն տեսակէտով։ Գալով Կրէտէի խնդրին՝ պատրաստ ենք խիստ թոյլատու վարչական ինքնօրինութիւն մը տալու, սակայն բնաւ թող չենք տար որ կղզին Յունաստանի միանայ։ Երբ Կրէտէ ինքնօրինութեամբ կառավարուի՝ այն ատեն օսմ. տէրութեան քաղաքական մասերէն մէկը պիտի կազմէ։ Մեզի համար կենսական խնդիր է օսմ. տիրապետութեան շարունակումը կղզիին մէջ։ Կը յուսամ թէ առանց պատերազմի պիտի լուծուի։»

ԿԷՄԱԼ ՓԱՇԱՅԻ ՇՈՒՐՋ

Քէօլնէն կը գրեն Էնտէբանտանս Պէլժի թէ որչափ որ պաշտօնական շրջանակներու մէջ ծովակալ Կէմալ փաշայի հրաժարումը առողջական պատճառներու կը վերագրուի, ճշմարտութիւնը սա է որ ծովային նոր նախարարին ու իր միջեւ առաջ եկած հակառակութենէն և կառավարութեան կողմէ Սուրիոյ և Եգիպտոսի ջուրերուն մէջ ցոյց մը ընելու համար յայտնած մտադրութենէն ծագում առած է։ Կրետէ-Յունաստանի խնդրոյն առնչուած կերպարանքն ալ ազդած է ծովակալին հրաժարականին վրայ։ Միւս կողմէ, Կէմալ փաշա ծովային նոր նախարարին անուանումին ալ հակառակած էր։

*** Մ. և Յ. կուսակցութեան նախագահ Խալիլ պէյ տեսակցութիւն մը ունեցած է ծովակալին հետ, որ յայտարարած է թէ մի միայն իր առողջական աննպաստ վիճակին պատճառաւ հրաժարած է։ Փաշան աւելցուցած է թէ Պոլիս եկած ատեն օսմ. ծովային զօրութիւնը շատ տարտամ ու անորոշ վիճակի մը մէջ գտած է, որով զայն պէտք եղածին պէս բարեկարգելու համար վերջին տարիճան աշխատելու էր։ Մէկ կողմէն կլիմային չկրնալով վարժուիլ, միւս կողմէ, զբաղումներուն չափազանցութեան պատճառաւ, հիւանդացած էր։ Այդ պատճառաւ բժիշկները արգիլած էին աշխատիլ։ Թէեւ կառավարութիւնը ուզած էր 34 ամսուան արձակուրդ տալ առողջական վիճակը դարմանելու համար, սակայն, բժիշկները յայտնած ըլլալով թէ այդ ժամանակամիջոցէն վերջն ալ պէտք եղած կերպով չպիտի կրնայ աշխատիլ, չէր ուզած պարապ տեղը կառավարութեան դրամը առնել և հիմակուընէ հրաժարականը տալ ստիպուած էր։

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏ

Ժէօն-Թիւրքի արտօնատէր Ճէլալ Նուրի էֆ.ի և Թասվիրը Էֆքեարի արտօնատէր Էպուզզիա Թէվֆիք պէյի միջեւ բացուած լրագրական դատը կը շարունակուի քանի մը ամիսէ ի վեր։ Էպուզզիա էֆ. դատարանին առջեւ յայտարարած ըլլալով թէ ստորագրութիւնը իրը չէր, դատարանը յանձնախումբ մը կազմած էր Միր օղլու Վլատիմիր էֆ.է, Ազիմ պէյէ և Օսմ. Պանքայի գործառնութեանց տնօրէն Պերճ էֆ. Քէրէսթէճեանէ։ Այդ յանձնախումբը անցեալ օր գումարուելով սա եզրակացութեան յանգած է թէ այդ ստորագրութիւնը փաստական և անժխտելի ստորագրութիւնն էր Էպուզզիա Թէվֆիք պէյի։ Տեղեկագրին ընթերցումէն յետոյ, փաստաբաններուն կողմէ պայմանաժամ մը խնդրուեցաւ։ Հակառակորդ կողմի փաստաբանին կողմէ տրուեցաւ այդ պայմանաժամը։

ՄԻԹԻՆԿ

Յունական թերթ մը կ'իմանայ թէ Սելանիկի մէջ մեծ միթինկ մը տեղի ունեցած է աղդուապէս բողոքելու համար Տինքա հրոսախումբին մարդոց մահուան պատիժները փոխուած ըլլալուն դէմ։ Ցուցարարները սպառնացած են անձամբ ի գործ դնելու կախաղանի պատիժը։ Այդ միթինկին հետեւանքով որոշուած է պուլկար չորս հրոսակները կախել, իսկ միացեալներուն պատիժն ալ ցկեանս բանտարկութեան փոխել։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բ. Դուռը մազպաթա մը ղրկելով հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, հրաւիրած էր զայն՝ տեղեկագիր մը պատրաստելու Կ. Պոլսոյ թրամուէյներու ընկերութեան մասին։ Մասնաւոր Յանձնաժողովին կողմէ պատրաստուած տեղեկագիրը շատ աննպաստ է Թրամուէյի ընկերութեան։

ՄԵՆԱՄԱՐՏ ՄԸ

Ծերակոյտի վերջին նիստերէն մէկուն մէջ ծերակուտական Նորկիատիս էֆ. երեսփոխաններուն համար յայտարարած էր թէ «անկրթութիւն կ'ընեն կոր», Երեսփ. Ժողովին կողմէ Ծերակոյտին ղրկուած թէզքէրէի մը առթիւ, որով կը յանձնարարուէր Սահմ. վերաքննուած յօդուածներուն վիճաբանութիւնը փութացնել։ Պասրայի երեսփոխան Զիւհէյրզատէ Ահմէտ փաշա նամակ մը գրելով Նորկիատիս էֆ.ի, կը հրաւիրէ զայն Ժողովին մէջ ետ առնելու իր խօսքը, և կամ, հակառակ պարագային, պատուաւոր մարդ մը ընկատելով զինքը, մենամարտի հրաւէր կը կարդայ անոր։

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԹԵՐԹ

Նախարարաց Խորհուրդը ասկէ առաջ Թուրքիա մուտքը արգիլած էր Սէրպեսթի լրագրին, որ Բարիզի մէջ կը հրատարակուէր Մէվլանզատէ Րիֆաթ պէյի կողմէ։ Նախարարաց Խորհուրդը իմանալով որ այդ թերթը Եգիպտոսի մէջ լոյս կը տեսնէ հիմա, դարձեալ արգիլած է անոր մուտքը մամուլի օրէնքին 35րդ յօդուածին համաձայն։ Սէրպեսթի ծախողները և կարդացողները 2էն 15 ոսկի տուգանքի պիտի դատապարտուին։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Իր առջի օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ անշարժ կալուածներու կանոնագրին քննութեամբ, նկատի առնելով այդ մասին Թուրքիոյ և Եւրոպայի մէջ գործադրուող կանոնագիրը։ Այս նիստին ներկայ էր նաև Տէֆթէրխանէի վերատեսուչ Մահմուտ Էսատ էֆ.։

ՃԱՄԲԱՆԵՐԸ

Գաւառական զանազան քաղաքներու Իտարէի Ժողովներէն եկած գրութիւններ, մանաւանդ կանոնաւոր ճամբաներու և խճուղիներու չգոյութեան պատճառաւ իրենց կրած տնտեսական վնասները, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն։

ՀՈՒԿՈՒԿԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ

Դատական նախարարութիւնը առաջարկած էր որ Իրաւագիտական վարժարանի ուսանողներէն անոնք որ կը փափաքին, կարգաւ աշխատին դատական դիւաններուն մէջ, որպէս զի վարժուին և տեղեկանան դատական գործերու ընթացքին։ Վարժարանին չորրորդ կարգի ուսանողները խնդրած են որ իրենց ընթացքը աւարտելու համար երեք ամիս միայն մնացած ըլլալով, իրենց արտօնութիւն տրուի ո՛չ թէ կարգաւ, այլ շարունակաբար յաճախելու յիշեալ դիւանները, լաւագոյն կերպով օգտուելու համար։

ՀԱՄԻՏ ՊԷՅ

Ելմտական նախարարութեան հանրային պարտքի տնօրէն Համիտ պէյ, որ անցեալները Բարիզ մեկնած էր, 7 միլիոն ոսկիի փոխառութեան պարտաթուղթերուն տպագրութեան հսկելու համար, իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով, Պոլիս մեկնած է։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կ. Պոլսէն Տէյլի Թէլէկրաֆի կը հեռագրեն թէ անցեալ հինգշաբթի օր պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի նախագահութեամբ պատերազմական ժողով մը գումարուած է։ Այդ ժողովին մասնակցած են սպայակոյտին նախագահը, Վիէննայի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդը և ուրիշ սպաներ։

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՀԵՐՔՈՒՄ ՄԸ

Մէկ քանի օր առաջ Օսմանիշեր Լոյտ Մուսուլէն թղթակցութիւն մը հրատարակած էր, ուր ըսուած էր թէ Շէյխ-Պարզանի և օսմ. զօրքերու միջեւ ընդհարում մը շատ մը կորուստներու պատճառ եղած է ու Աքրայի գայմագամն ալ խոցուած է։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը այդ մասին տեղեկութիւն ուզած էր Մուսուլի կուսակալէն, որ իր պատասխանին մէջ կ'ըսէ թէ այդ թղթակցութիւնը անհիմն է և եթէ եղածը պարզ ընդհարում մըն է, ուր չորս հոգի միայն ըսպաննուած են։ Գերմանական թերթը հրատարակելէ յետոյ տպագրական տեսչութեան կողմէ այդ մասին ղրկուած հերքումնագիրը, դիտել կուտայ. «Հիանալի է պարզապէս։ Տպագրական Տեսչութիւնը մեզի կ'իմացնէ թէ այդ լուրը անհիմն է, բայց կը խոստովանի որ ընդհարում մը տեղի ունեցած է։ Մեր միտքը չի կրնար ըմբռնել այդ ճկունութիւնը։ Իրաւ է որ չորս հոգիի կեանքը մեծ կարեւորութիւն մը չունի կուսակալին համար, քանի որ անցողակի կերպով կ'ըսէ ան. «Չորս հոգի միայն մեռած են. չ'արժեր ատոր վրայ խօսիլ։ Շօ՛ւա մը ներեցէք այդ լուրը։ Մենք սա պատասխանը միայն պիտի տանք. «Շարունակեցէ՛ք պարոններ»։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՆ

Իտարէի Մախսուսէն այսուհետեւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն կախում պիտի ունենայ, տրուած նոր որոշումի մը համաձայն։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՒՍԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմ. Լոյտ կ'իմանայ թէ ներքին գործոց նախարարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստելու վրայ է՝ Կ. Պոլսոյ կուսակալութիւնը քաղաքապետութեան հետ միացնելու համար։ Միեւնոյն օրինագծին համաձայն, որ այս շաբթուան վերջը Խորհրդարանին պիտի յղուի, Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութիւնը անկախ պիտի ըլլայ, ներքին գործոց նախարարութենէն կախում չունենալով բնաւ։

ՈՂՈՂՈՒՄ

Ինճէ-Գարասու գետը յորդած է Գարաֆէրիէի մօտերը, շատ մը վնասներ պատճառելով։ Երկու ագարակներ բոլորովին փճացած են։ Կը վախցուի որ ողողումը մարդկային զոհեր ալ պատճառէ։ Նոյնպէս ողողում առաջ եկած է Լանկազայի մէջ՝ Սելանիկի մօտ։ Լուր չկայ օսմ. Շամ շոգենաւէն, որ զինուորական առարկաներ կը տանէր Բրէվէզա։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԾ ՏՂԱՆ

Սամաթիոյ մէջ Խաչիկ անուն Րէժիի նախկին պաշտօնեայի մը տասերեք տարեկան տղան կը մեռնի վերջերս, հիւանդութեան մը հետեւանքով։ Երկու բժիշկներ կը յայտարարեն թէ տղան մեռած է և քարանթինայի վարչութիւնն ալ ըստ այնմ կուտայ իր արտօնագիրը՝ տղան թաղելու համար։ Հայրը, թաղումէն առաջ, զաւկին ճակատը պագած ատեն կը զգայ որ տղան կը շարժի։ Գերեզմանէն հանելով տուն կը տարուի յարուցեալը։ Տղան 24 ժամ մեռած կարծուելէ յետոյ յարութիւն առած էր ի մեծ ուրախութիւն ծնողքին։

ԿՌՈՒԱՐԱՐ ԳԻՆՈՎՆԵՐ

Գատրոյէն դուրս միացած երկու Թուրքեր, Քէմալ և Խայրեթտին, անցեալ օր, գլուխնին լաւ մը կը տաքցնեն, վիշտերնին փարատելու համար։ Ճամբան, տուն դարձին, կը սկսին Նաղարա կոխել։ Պէշիքթաշէն անցած ատեննին երկու ոստիկան կ'ելլեն դիմացնին, որոնք կը պատուիրեն դադրեցնել այդ Նաղարաները։ Սակայն, գինովները, զայրացած, ոստիկանները ծեծելու կ'ելլեն։ Երկու գինովները, որոնց վրայէն երկու դաշոյն կը գտնուին, իսկոյն կը ձերբակալուին ու Պատերազմական Ատեան կը ղրկուին։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թաթավլացի Քօչօ, իր վեց տարեկան զաւկին մահուընէն չափազանց զգածուած, առջի օր, հրացանով ինքզինքը վիրաւորեց ճակատէն։ Վիճակը յուսահատական է։

ԴԻԱԿ

Նախընթաց օր դիակ մը գտնուեցաւ Գումգաբուի ծովեզերքը։ Սարգիս Բարսեղեան անուն մարդու մը մարմինն էր։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ գիշեր, Բաղազ Քէօբրիւ, գողեր մտնելով գինեվաճառ Եօրկիի տունը, յիսուն ոսկի և ոսկի ժամացոյց մը գողցան։

ՍՐԿԱԾ

Ղալաթիա Փայազիտ փողոցէն անցնող մարդ մը, Փօխօր անուն, ծանրապէս վիրաւորուեցաւ պատշգամէ մը վար ինկած քարիւղի թիթեղեայ ամանէ մը։

ԱՌԱՆՑ ԴԱՍՏԻՐՈՒԻ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՍՈՎՐԻԼ

Փափաքողներուն կը յանձնարարենք Գ. Լուսինեանի Ֆրանսահայ բառգիրքը, ուր ամփոփուած են Ֆրանսերէնի բոլոր ոճերը, ձեւերը, դարձուածքներն ու ասոյթները ինչպէս նաեւ բոլոր անկանոն բայերուն խոնարհումները։ Ճշմարիտ Հայ Լառուս մը։ Կը ծախուի Ա. Հատորը 65 ղրշ. Թղթակազմ, 75 ղրշ. ընտիր լաթակազմ։ Սկսած է տպագրուիլ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Մեր Մուշի թղթակիցը—որուն մէկ նամակը կը հրատարակուի մեր այսօրուան առաջին երեսը—բաւական նշանակալից եղելութիւն մը մատնանիշ կ'ընէ։ Տեղական կառավարութիւնը կ'ուզէ եղեր ուղղակի իր քօնթրոլին ենթարկել Մուշի հայ վարժարանները, իսլամ վարժարաններուն պէս։ Չեմ գիտեր թէ ազգ. պատրիարքարանը տեղեկութիւն ունի՞ այս պարագայէն։ Նմանապէս յայտնի չէ թէ միմիակ Մուշի մէջ է որ տեղի կ'ունենայ այս անհեթեթ ոտնձգութիւնը։ Եղելութիւնը, մասնաւոր կամ ընդհանուր, չի դադրիր ծանրակշիռ ըլլալէ և կ'արժէ որ մեր պաշտօնական մարմիններուն և մանաւանդ Ս. Պատրիարք Հօր ուշադրութեանը առարկայ դառնայ։

Զարմանալին ան է որ երբ հոս կեդրոնին մէջ նոր կրթական նախարարը ոչ-իսլամ վարժարաններու կատարեալ անկախութեան համար ծրագիրներ կը մշակէ եւ գէթ առ այժմ կառավարութիւնը մոռցած ըլլալ կը թուի իր այն տրամադրութիւնը որով այդ վարժարանները կ'ուզուէր կառավարական հակակշռի ենթարկել, հայաբնակ գաւառներու մէջ, հակառակ կեդրոնին, տեսակ փորձեր կ'ըլլան ձեռք դնելու հայ վարժարաններու վրայ, ուղղութիւն տալու համար անոնց, ներքին գործերնուն խառնուելու համար։ Այս եղելութիւնը նախ և առաջ կ'ապացուցանէ, հակառակ այս երկիրը ապակեդրոնացման դրութեամբ չկառավարուելուն, գաւառներու ոմանց մէջ ինքնագլուխ վարչութեան գոյութիւնը, անկախօրէն կեդրոնէն։ Որպէս զի կառավարչութեան մը մէջ—որ իրմէ վեր կուսակալութիւնը ունի—այսքան կարեւոր տնօրինութիւններ ըլլան, հարկ է որ ապակեդրոնացման սիսթէմը այնքան լայն սահմանի մը մէջ ընդունուած ըլլայ որ կուսակալներէն սկսեալ մինչեւ յետին միւտիրները անկախօրէն գործեն։ Այդ եղելութիւնը կ'ապացուցանէ նաեւ որ կեդրոնական կառավարութիւնը տեղեկութիւն չունի թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ գաւառներուն մէջ։

Երկու պարագան ալ աննպաստ գաղափար մը կը ներշնչէ մեր երկրին վարչութեան եղանակին մասին։ Կա՛մ կեդրոնացած ենք կամ ապակեդրոնացած. երկուքէն մէկը. եթէ կեդրոնացած ե՛նք, Մուշի կառավարչութիւնը երբեք իրաւունք չունի տեղւոյն հայ վարժարաններուն ներքին գործերուն խառնուելու, առանց այդ մասին հրահանգ ստացած ըլլալու կեդրոնէն։ Այս պարագային, բնականաբար, տեղւոյն ազգ. իշխանութիւնը տեղի չի տար և իր դպրոցներուն քօնթրօլը ինք կը կատարէ, գործը իմացնելով պատրիարքարան, պաշտօնական դիմումներու և ձեւակերպութիւններու համար։ Խնդիրը անշուշտ աւելի պիտի պարզուի և պիտի վերջանայ պատշաճ կարգադրութեամբ մը, որ ապահովէ Մուշի հայ վարժարաններուն անկախութիւնը։

Բայց երեւակայել որ ոտնձգութեան այս փորձը կը կատարուի տեղի մը մէջ, ուր յայտնի սահմանադրասէր կառավարիչ մը կ'իշխէ։ Մնայուն տրամադրութեան մը նշանը աւասի՛կ նոյն իսկ ամէնէն սահմանադրասէր պաշտօնեայի մը քով։ Նուազ սահմանադրասէրները արդեօք ուրիշ ի՛նչ տրամադրութիւններ ունին, որոնք տակաւին գաղտուկ կը պահուին մենէ....։

ԵՐՈՒԽԱՆ

ԽԵՂՃ ՀԱՅԵՐ

Ամերիկայի Հայրենիքէն.— «Անձամբ դժբախտութիւն ունեցած եմ, աչքովս տեսնելու Քանատայի Հալի Ֆաքս ըսուած գծով, Լիվըրփուլէն և Ռօդըրտամէն եկող թշուառութեանց ժառանգորդ հայերու ողբալի վիճակը։ Դժբախտներու վիճակը մանրամասն նկարագրել անկարելի է. սակայն պէտք է գէթ իմ տեսած սոսկալի իրողութիւնները իսկականին մէջ երեւան բերել։

«Ամսոյս 18ին Ռօդըրտամէն Իւրինիըն նաւն իր հետ բերած էր 40 Հայեր։ Մ. Նահանգի Իմիկրէյշըն օֆիսին մէջ, նախ սկսան Հայերու հարցաքննութիւն. առաջին հարցն էր թէ ինչո՞ւ այս գծով կուգան, նօ-պօն՞օ ըլլալնուն համար, հարցաքննութիւնը տեւեց մինչ ժամ 3 գիշերը։ 40 Հայերէն 18 հատը նօպօնօ ըլլալով ետ Լիվըրփուլ դարձնել հրամայուեցաւ. որովհետեւ յունուար 1էն սկսեալ Քանատայի կառավարութիւնը նոր օրէնք մը հաստատած է որ բնաւ այսուհետեւ ոև է հայ կամ սուրիացի հիւանդութիւն ունեցող մը իր հիւանդանոցին մէջ չընդունի, ինչ որ օրէնք էր յունվարէն առաջ ընդունիլ անոնք որ կ'երաշխաւորուէին։ Սոսկալի տեսարան մըն էր երբ 18 թշուառ Հայեր և երկու Սուրիացիներ կալանաւորուած ունեցածնին կոնակնին տալով նաւը կը տանէին. ասոնց մէջ կային 5-8-12 տարեկան տղաներ և 80 տարեկան զառամեալ մը, որ հայերէն բառերով, «Եղբարներ, եղբարներ ոտքերնիդ կը պագնինք մեզ ազատեցէք և կամ հոս կրակին մէջ վառեցէք քան նաւը դրէք» կ'ըսէր։ Ասոնց արտաշարժ աղաղակներէն, ներկայ եղող հազարաւոր օտարականներու աչքերէն սկսաւ արցունք վազել։

«Չի գտնուեցաւ մէկը, որ չ'ըսէր «փո՜ւր սուիթնիւէն փիփըլ», տեսայ երկու կիներ, որոնք չնչապաու գետին ինկան, սակայն քշուեցան նաւ. կին մը երկու օրէ ի վեր լալէն ցնորած ըլլալով, Fresque ըսելով բանտարկեցին առանձին խցիկի մը մէջ. աչքովս տեսայ կին մը որ տախտակամածը կը փորձէր կոտրել, աղաղակելով հայերէն ու թիւրքերէն բառերով. «աման զիս ազատեցէք այս տեղէն»։ Աստուած իմ, ո՜վ է լսողը, որովհետեւ նօ-պօնօ են։ Հայ ժողովուրդին համար շատ լաւ է հայրենիքի մէջ արիւնով խեղդուիլ, քան չլացնող Ամերիկային սոսկներովը։»

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան մեծամասնութիւնը այժմէն սկսած է լուրջ գանգատներ ու բողոքներ յայտնել Տնտեսական Խորհրդոյ պատրաստած 1910-11ի ելեւմտացոյցին դէմ, որով կարգ մը թոշակի յաւելումներ կ'ըլլան գլխաւոր պաշտօնեաներէ ոմանց, իսկ երկրորդական պաշտօնեաներն ու բարապանները գրեթէ բոլորովին անտես առնուած են, ա'յնքան չնչին է անոնց համար սահմանուած աւսակային յաւելումը։ Անցեալները Պատրիարքարանի 14 բարապաններն ու սենեկապանները բողոքած էին Բաղաք. Ժողովին թէ իրենց աշխատութեանց համեմատ չեն վարձատրուիր և թէ յաճախ զրկանքներ կ'ըլլան իրենց։ Առջի օր ալ դիւանապետներն ու քարտուղարները խորհրդակցութիւն մը կատարեցին և ռոչեցին բողոքել Բաղաք. Ժողովին, պաշտօնէից մեծ մասին եղած զրկանքին համար։ Այս առթիւ բաւական այպանեցուցիչ տեսարանի մը ականատես եղանք երէկ, Պատրիարքարանի մէջ։ Տնտեսական Խորհրդոյ անդամներէն Եղիսարդ էֆ. Շիրինեան, որ նոյն խորհուրդին ամէնայն ինքն է, լսելով պաշտօնեաներուն առջի օրուան գումարումը, երէկ հեւ ի հեւ Պատրիարքարան վազած էր, փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ վրդ.ի բողոքելու համար անոնց այս ընթացքին դէմ։ Շիրինեան էֆ. տասրի զայրացած էր որ Պատրիարքարանի պաշտօնեաները, Սահմանադրութեան այս օրերուն կը յանդգնին բողոքել իրենց մասին եղած անիրաւութեանց դէմ...։ Մարդը կրակ ու բոց կը ժայթքէր, ակռայ կճրտեցնելով և գլուխ երերցնելով ամէն անոնց դէմ որոնք մասնակցած էին այդ խորհրդակցութեան և բողոքագիր մը պատրաստած էին։ Շիրինեան էֆ. երբ Փոխանորդին սենեակէն դուրս կ'ելլէր, թերթերու լրաբերները տեսնելով դրան առջին, սկսաւ արհամարհական ու գոռոզ կերպով յայտարարել թէ լրագիրները ի'նչ կ'ուզեն թող գրեն, ինք բնաւ կարեւորութիւն չտար անոնց գրածներուն, ինք իր ընելիքը գիտէ։ Տնտես. Խորհրդոյ այդ տաճկախօս անդամին գիտել տուինք թէ, հակառակ ինքզինքը անտարբեր ցուցնել ջանալուն, յայտնապէս յուզուած ու զայրացած է և թէ լաւ կ'ըլլայ որ իր պաշտօնեութիւնը պահելով մտիկ ընէ և գոհացում տայ եղած արդար գանգատներուն։ Եղիսարդ էֆ. Շիրինեան լիակատար տեղեկութիւններ առած է եղեր առջի օրուան խորհրդակցութեանց մասին և պաշտօնեաներէն մէկերկուքը իր մօտ կանչելով յանդիմանած է։ Աւելի կը հեռաւի թէ լրաւսական դրութիւնը բացարձակապէս կը տիրէ Պատրիարքարանի մէջ։ Այս մեթոտը կը գործածուի, պաշտօնեաներու մեծամասնութեան արդար բողոքն ու գանգատները խեղդելու և վերստին ըմբոստացողները.՝ շնորհազուրկ ընելու համար անշուշտ...։ Արդարև, ցաւալի վիճակ։

ՈՐԲԱԽՆԱՄԸ

Կիլիկիոյ Կեդր. Որբախնամ Յանձնաժողովը վաւերացուց Բարիզի, Սամսոնի, Ինէպոլուի և Օրտուի մէջ կազմուած Որբախնամ մարմինները։

⁂ Կեդր. Յանձնաժողովը 100ական ոսկի զրկեց Այնթապ, Հասան Պէյլի և Տէօրթ-Եօլ։

ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿ.

Ատանայի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ եպս. Սերոբեան՝ որ Գահիրէ կը գտնուի այժմ, կրօնազիտութեան երկու դասագիրք պատրաստած ըլլալով, Պոլիս ղրկած է զանոնք կրօն. Ժողովին քննութեան ու վաւերացման ենթարկուելու համար։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԵՐԸ

Ուրախալի է տեսնել որ Բարիզ հաստատուած պատուաւոր վաճառականներ և ուրիշ ազգայիններ չեն մոռնար Կիլիկիոյ դժբաղդ աղէտեալները և ամէն առթիւ իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ի՛նպաստ Ատանայի եղած ո՛և է կոչի։ Այս անգամ ալ տեղւոյն ազգայիններուն կողմէ 5650 ֆր.ի գումար մը հաւաքուելով ղրկուած է Կիլիկեան Կեդր. Յանձնաժողովին։ Այդ գումարը նուիրողներն են Տեարք՝ Էգնաեան Եղբարք՝ 1500 ֆր., Մարկոսեան՝ 1500 ֆր., Զօրաեան Եղբարք՝ 500 ֆր., Ե. Թընկըր՝ 400 ֆր., Ա. Թաշճեարլու՝ 500 ֆր., Ս. Սվաճեան՝ 400 ֆր., Խ. Ներսէսեան՝ 250 ֆր., Թ. Դարակճօղեան՝ 50 ֆր., Բ՜Մ՜ 50 ֆր.։

ՆՊԱՍՏ

Կիւրինէն եկած կարօտութեան հեռագրին վրայ, Նպաստից Յանձնաժողովը երէկ 50 ոսկի ղրկեց տեղւոյն առաջնորդարանը, բաշխուելու համար հացակարօտ ժողովրդեան։

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ասպարէզի մէջ կը կարդանք.— Իլինոյի շրջանին մէջ գտնուող հայ գաղութներուն վիճակը վերջերս սկսած է այպանեցուցիչ հանգամանք մը առնել։ Շատոնց ի վեր արդէն բախտախաղը ու մոլութեան հասնող թղթախաղը գոյութիւն ունէր անոնց մէջ իր կործանարար հետեւանքներով, և ահա անոնց վրայ կուգայ աւելնալ նոյնպէս սրճարանի անուան տակ հիմնուած անպատիւ վայր մը։ Ուօքիկէնի մէջ վերջերս սրճարաններու թիւը 5ի բարձրացած է, որոնց մէկուն մէջ, շատ ցաւալի է ըսել, անպատիւ կիներ կը պահուին և որոնց մէջ մերթ ոստիկաններ կը յայտնուին և ձերբակալութիւններ կ'ըլլան։ Հայուն անաղարտ պահուած պատիւը այսպիսով կը նսեմանայ օտարներու առջեւ. բայց որո՞ւ հոգ. մարդիկը «պիղնէս» պիտի ընեն։ «Ամերիկա է, տարբերութիւն չըներ»ը շատ շուտով կը կլլեցնեն միամիտներուն։ Դպրոցի, գրադարանի, ընթերցարանի տեղ, ահա սրճարաններ, բախտախաղեր և անպատիւ տուներ. կեցցէ...։ Շիքակոյի մէջ եւս նոր «ախոռ» մը աւելցած է։ Կարգ մը Հայերու շատ սիրական արհեստ մըն է սրճարանի առուտուրը. չի գիտցուիր սակայն այս վերջինը ի՛նչ գոյն պիտի ունենայ։ Բարոյականի տէր զգացող երիտասարդներ կը գանգատին և չեն գիտեր ի՛նչպէս կռուիլ այս տեսակ չարիքներու դէմ, որոնցմով մեր թեղծ պատանիներն իսկ դէպի անբարոյացում կ'առաջնորդուին։

ԱՆՆԻՐՃԱՅԻ ԴԱՏԸ

Նէտի Գուլէի բռնաբարման զոհ՝ տարաբախտ Օր. Աննիճա և իր նշանածը Պ. Պաղտասար, իրենց խորին շնորհակալիքն ու երախտագիտութիւնը կը յայտնեն իրենց փաստաբան Նէճաթի, Դաւիթ Տ. Մովսէսեան և Գրիգոր Մինէճեան էֆէնտիներուն, որոնք, առանց ո՛ և է փոխարինութեան, անձնուիրաբար պաշտպանեցին հէք օրիորդին դատը և յաջողեցան դատապարտել տալ ոճրագործ Բէմալն ու Ֆէյզուլլահը. Շնորհակալութիւն կը յայտնեն նաեւ Սամաթիոյ Եէնի Մահալլէի Մուխթար Գէորգ էֆ. Կոկանեանի որ աշխատած էր իրենց դատին ի նպաստ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

136 ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՄԷՋ

ԿՌԻՒԻ ՆՇԱՆԸ ՏՐՈՒԱԾ

ԾԵՐԱԿՈՅՑ ԵՒ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ.

ԴԷՄ ԴԷՄԻ

ԶՕՐԱՊԱՅԻՍ ԷՖ. ՀԱՄԻՏԻ ՄԱՐԴԸ

ՄԵՆԱՄԱՐՏԻ ՀՐԱՒԷՐ ՄԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

(Ք. ՏԱՐԻ)

Օսմ. Խորհրդարանը երէկ Րիզա էֆ.ի ատենապետութեան մէջ իր 37րդ նիստը գումարեց նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Ներկայ էին 52 երեսփոխաններ երբ ժամը 6.15ին բացուեցաւ նիստը։ Ինչպէս կ'երեւի, այս թիւով ո՛չ իսկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանի մեր Ազգ. Ժողովը կրնայ գումարուիլ։ Սրահը գրեթէ թափուր էր և նախագահը ի զուր աչքը մուտքի դրան վրայ յառած՝ ակնդէտ՝ նոր երեսփոխաններու ներս մտնելուն կը սպասէր։

Ատենադպիրը ուզեց կարդալ Նախորդ նիստի ատենագրութիւնները, բայց երեսփոխանները ընդդիմացան, առարկելով որ մեծամասնութիւն չկայ։

Տօքթ. Արիֆ Ըսմէթ.— Կ'ըսեն թէ՝ աչառութիւն կը գործուի և Ներքին կանոնագրին տրամադրութիւնները չեն գործադրուիր։ Ասիկա Ժողովիս արժանապատուութեան դէմ է. մինչեւ որ մեծամասնութիւն չունենանք՝ ո և է գործ չենք կրնար նայիլ։ Հիմա անմիջապէս Եօգլամայի ձեռնարկելու է, և եթէ երեւան ելլէ որ բացակայողները առանց ո և է օրինական պատճառի ներկայ չեն գտնուիր, այն ատեն անոնց մասին օրէնքին խստութիւնները ի գործ դնելու է և նոյն իսկ խնդրելու է ժամուլէն որ անոնց անունները հրատարակէ։

Ֆէյզի.— Այս բացակայութիւնները դէշ ազդեցութիւն կ'ընեն ժողովուրդին վրայ. խստութիւն ի գործ դնելու է։

Նազգահ.— Բայց մեր ընկերներէն շատերը Լէնճիմէններուն մէջ կ'աշխատին։

Մ. Արիֆ.— Այդ պարագան ճի՛շդ է. բայց որպէսզի հոս մենք կարենանք Ժողով գումարել, հարկ է որ հոս իրենց ներկայութիւնը հաստատեն և յետոյ երթան աշխատելու. որովհետեւ մինչեւ որ մեծամասնութիւն չունենանք՝ չենք կրնար բանալ Նիստը։ Ըստ այսմ պէտք է դիմուի ընել երեսփոխաններուն։

Ֆէյզի էֆ. առաջարկեց որ Էնճիւմէնները միջանկեալ Նախարարական պաշտօնատանց մէջ գումարուելու. Խորհրդարանի չէնքին մէջ գումարուին, որպէսզի կարելի ըլլայ Ժողովը մեծամասնութեամբ գումարել։

Արթաս էֆ. առաջարկեց որ անպատճառ Եօքլամա ըլլայ և բացակայողները որոշեն. անպատճառ ըլլալու է այս գործին մէջ, աւելցուց Արթաս էֆ., անկողմնակութիւն ընելով նախագահին թոյլ վերաբերումին։

Հօճա Վէհպի.— Այս բանին առաջքը առնելու համար Ներքին կանոնագիրը գործադրելու է. ի՛նչո՞ւ Ներքին կանոնագիրը մինչեւ հիմա Ժողովին չեկաւ։

Նախ.— Տօքթ. Արիֆ Ըսմէթի և Արթասի խօսքերը քիչ մը չափազանց անբ էին։

Տօքթ. Արիֆ Ըսմէթ դարձեալ առաջարկեց որ բացակայներուն անունները հրատարակուին ժամուլին մէջ։

Նախագահին որոշումով Ատենադպիր Մէճտի էֆ. սկսաւ մէկիկ մէկիկ կարդալ երեսփոխաններուն անունները՝ Եօգլամա ընելու համար։ Եւ ամբողջ կէս ժամ «Ներկայ»ի և «բացակայ»ի ձայներ սկսան լսուիլ, ինչ որ վայրկեան մը սամ. Ներկայացուցչական Ժողովին Թաղային դպրոցի մը երեւոյթը տուաւ։ Տեսնուեցաւ որ Պոլսոյ երեսփոխանները մեծամասնութեամբ կը բացակայէին։ Սրամիտ երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ՝ քաղաքապետութեան փոխառութիւնը յաջողցնելէ վերջ կ'երեւի ուրիշ գործ չունէին։ Եօգլամայի գործողութիւնը աւարտելէ վերջ յայտնի եղաւ որ 136 երեսփոխան կը բացակայէին. ժամը 7ին հետեւաբար հազիւ 125 երեսփոխանով սկսաւ Թագրիրներու ընթերցումը։

Եպարքոսութենէն եկած էր օրինագիծ մը, որով Նաւատորմին ուժեղացման համար կարգ մը միջոցներ կ'առաջարկուէին։ Ժողովը ղրկեց Ելեւմտական Յանձնաժողովին։

Կարդացուեցաւ ֆրանսական Խորհրդարանի Նախագահ Պ. Հանրի Պրիսոնի կողմէ ղրկուած այն ատենագրութեան օրինակը, որուն մէջ ֆրանսական Երեսփ. Ժողովը իր շնորհակալութիւնները յայտնելով կարդացած էր օսմ. Խորհրդարանին կողմէ՝ ողողումի առթիւ ղրկուած ցաւակցական հեռագիրը։ Ատենագրութեան թարգմանութիւնը կարդացուելով, երկարատեւ ծափահարութիւններ տեղի ունեցան։

Չրաղանի պալատին հրդեհուելուն առթիւ Գոնեայի Չէլէպի էֆ.ին և Պուրսայի Թաղապետութիւնը ցաւակցական հեռագիրներ ղրկած էին։ Շնորհակալութեամբ ընդունուեցաւ։

Տրապիզոնի, Կարինի, Սամսոնի և Կինձի երեսփոխանները և ուրիշներ՝ 70 ստորագրութեամբ, Թագրիր մը ներկայացուցած էին Երեսփ. Ժողովին։ Այս Թագրիրով յիշեալ երեսփոխանները կը յայտնէին թէ՝ բազմաստորագիր հանրագրութիւններ կը հասնին հեռաւոր վերոյիշեալ նահանգներու զինուորական և քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ և տեղացի երեւելիներէն, որոնք կը չեշտէին պէտքը Տրապիզոնէն Կարին և Սամսոնէն Կարին երկաթուղիներու շինութեան։ Թագրիրը ստորագրող երեսփոխանները իրենք ալ իրենց կարգին կը թուէին այն առաւելութիւնները որոնք ձեռք պիտի բերուէին այդ երկաթուղիներու շինութենէն՝ ըլլա՛յ քաղաքական ըլլա՛յ տնտեսական տեսակէտով։

Կիւմիւշխանէի երեսփոխաններն ալ տոյնիմաստ Թագրիրով մը կ'առաջարկէին Տրապիզոն-Կարին երկաթուղիի այս գործին առիպողականութիւն տալ և անմիջապէս ղրկել Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան կարեւորը տնօրինելու համար։

Արթաս էֆ.— Ներկայացուած այս Թագրիրները չափազանց կարեւոր են. կ'առաջարկեմ անմիջապէս ղրկել Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան՝ խնդրին առիպողականութիւն տալով։

Իսմ. Փաշա.— Կ'ընդունիմ որ կարեւոր է առաջարկը, բայց աւելի կարեւոր է որ գիծը Սեբաստիայէն անցնի։

Իսմ. Մահիր.— Մենք երկաթուղիին գծին անցնելիք և կամ չինուելիք տեղերը չենք կրնար որոշել. ատիկա կառավարութեան գիտնալիք բանն է. թող անիկա քննութիւնները աւարտէ և դարնան սկսի սակայն առանց առաջ նկատի առնելու է խնդրին քաղաքական կողմը։

Կիւմիւշխանէի երեսփոխանը.— Աւելի լաւ է որ գիծը Տրապիզոնէն սկսի և Կարին վերջանայ. երեւակայեցէք որ հաղորդակցութեանց պակասէն ժողովուրդը անհնարին կերպով կը նեղուի։ Կիւմիւշխանէի մէջ երբ ասկէ առաջ հացին օխան 30 փարայ էր, հիմա 3 ղրուշի բարձրացած է։ Երկաթուղին Անատօլուի համար ամէնէն մեծ պէտքն է։

Վարդգէս.— Աւելորդ պիտի ըլլայ թուել այն նշանակելի բարիքները որոնք պիտի ծագին այս երկաթուղիներու շինութենէն։ Ասկէ զատ քաղաքական տեսակէտով ամէնէն կարեւոր գործն է մեզի համար Կարինէն Տրապիզոն կամ Սամսոն երկարելիք երկաթուղին։ Կարինը սահմանագլուխ է և սակայն օսմ. կառավարութիւնը այդ գծին մօտ ո՛չ մէկ հաղորդակցութեան միջոց ունի զօրք և այլն փոխադրելու համար։ Սահմանագլուխին միւս կողմը Ռուսիա իր երկաթուղիները ունի. Կարսէն մինչեւ մեր սահմանագլուխը արդէն գիծ մը շինած է. իսկ Երեւանէն դէպի սահմանագլուխ ալ նոր գիծ մը շինութեան ձեռնարկած է։ Ռուսիա տասը օրէն կրնայ 20000 և աւելի զինուոր համախմբել մեր սահմանագլուխին վրայ. ընդհակառակը մենք ո՛չ մէկ միջոց ունինք. Կարինէն դէպի Պայազիտ և դէպի սահմանագլուխին ուրիշ կէտերը երկաթուղիի գիծ մը չունենալէ զատ կանոնաւոր ճամբաներ իսկ չունինք։ Այս երկաթուղիի գծէն չանելիք ուրիշ ամէն նիւթական շահ մէկ կողմ դնենք և խորհինք Հայրենիքին փրկութեան կէտը, որ ինքնին այնքան կարեւոր է ու կենսական։ Մենք պայմանագրութիւն մը ունինք Ռուսիոյ հետ որով ո և է օտար ընկերութեան մը չենք կրնար յանձնել Տրապիզոն-Կարին երկաթուղին շինութիւնը. լա՛ւ, այն ատեն Օսմ. Ազգը կը շինէ իր դրամովը. ինչպէս շինեց Հիճազի երկաթուղին (ծափեր). ուստի պիտի խնդրեմ որ այս գործին առիպողականութիւն տրուի և փութով ղրկուի Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան որպէսզի չուտով ձեռնարկէ նախնական քննութեան։

Սէյֆուլլահ (Էրզրում).— Այս երկաթուղին զինուորական և քաղաքական տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն ունի. պէտք է օր առաջ շինուի այս գիծը, ըլլա՛յ Տրապիզոնէն, ըլլայ Սամսոնէն։

Հօճա Սապրի եւս համամիտ գտնուեցաւ այս առաջարկին։

Մուսթաֆա (Մըլաղ).— Սեբաստիա ամենէն կարեւոր նահանգն է. ան է որ Դ-րդ զօրաբանակին պէտքերը կը հոգայ. արդ՝ որպէս զի այս նահանգը չի յետամնայ պէտք է գիծը այդ քաղաքէն սկսի։

Ժողովը սաուար մեծամասնութեամբ ընդունեց այս թագրիրին կարեւորութիւնը և որոշեց խնդրին առիպողականութիւն տալով, ղրկել Հանրային Շինութեանց նախարարութեան։

Ցեսոյ կարդացուեցաւ հարիւր ստորագրութեամբ ներկայացուած Թագրիր մը, որով կ'յայտարարուէր թէ Անատօլուապահի մէջ արդէն սկսած են զօրահաւաքութեան և հետեւաբար կ'առաջարկուէր որ զինուորական տարիքի մէջ գտնուողներուն համար միայն վիճակարկութիւն կատարուի։ Ղրկուեցաւ Պատերազմ. Յանձնաժողովին։

Կարդացուեցաւ Տք. Արիֆ Ըսմէթ պէյի և Վարդգէսի մէկ Թագրիրը, որով յիշեալ երեսփոխանները կը յայտնէին թէ՝ ծերակուտական Եօրկիատիս էֆ. որ Երեսփ. Ժողովի հասցէին քերսպիկերիզ ըսած էր, հակառակ Ծերակոյտի ընդհանուր նիստին մէջ իրեն առաջարկուած ըլլալուն որ խօսքը ետ առնէ, ետ չառնելէ զատ պնդած է իր ըսած անվայել խօսքին վրայ։ Երկու երեսփոխանները կը յայտնէին թէ՝ այս պարագան ճշդած են կատարուած քննութեամբ մը։ Հետեւաբար կ'առաջարկէին որ դիմում ըլլայ Ծերակոյտի Նախագահին և անպատճառ գոհացում տրուի Երեսփ. Ժողովին։

Երուսաղէմի երեսփոխանը եւս այս իմաստով Թագրիր մը տուած էր և կը պահանջէր որ ծերակուտականը անպատճառ ետ առնէ իր քերսպիկեսիզ բացատրութիւնը։

Զայն մը.— Ի՛նչ տեղը կայ նոր խնդիր յարուցանելու.՝ այս խնդիրը փակուած է. նոր խնդիր հանելու պէտք չկայ։

Թալեաթ պէյ (Էնկիւրի).— Ինչո՞ւ. ի՛նչ է պատճառը որ մենք լռենք ...։

Վարդգէս.— (պոռալով) Դուք ամէնքնիդ կրնաք կլլել այդ քերսպիկեսիզ բացատրութիւնը. ես չեմ կլլեր։ Ես այդ խօսքով 50 հազար ընտրողներս վիրաւորուած կը համարիմ. ոմանք կ'ուզեն որ այս խնդիրը փակուի. անցան այլեւս այն ժամանակները երբ սովոր էինք կլլել այս տեսակ բաները և անուշի կապել. ո՛վ կ'ըլլայ այն մարդը որ 30 միլիոննոց ազգի մը ներկայացուցչական Ժողովը պիտի նախատէ և տասր դէմ մենք ձայն չպիտի հանենք. ո՛վ է այդ մարդը որ իր խօսքը ետ չառներ երբ ամբողջ օսմ. ազգ մը նախատած է. թո՛ղ Ազգը գիտնայ թէ՝ իր չընտրած մարդիկը կը նախատեն իր ընտրած մարդիկը։ Մեր մէջէն ո՛վ է որ «Քերպիկեսիզ» բառը կ'ընդունի. արդ քանի որ այդ ծերակուտականը ըսած է այդ անվայել խօսքը, պէտք է որ Ծերակոյտին մէջ դարձեալ ետ առնէ և մեզի գոհացում տայ. իսկ եթէ չտայ թո՛ղ ամբողջ օսմ. Ազգը ականատես ըլլայ իր ներկայացուցիչներուն նախատուելուն։

Պասրի էֆ.— Պէտք չկայ. արդէն ետ առաւ խօսքը...

Թալեաթ՝ (Էնկիւրի).— Եօրկիատիսի ըսած Քերպիկեսիզ խօսքը միայն մեզի չէ, այլ նախատինք մէ բոլոր Օսմանցիներուն. կամ այն է որ այդ յոյն ծերակուտականը այդ խօսքը ըսած ատեն խելքը փախցուցած էր և կամ ա՛յն է որ գինով էր (մասնակի աղմուկ). արդ այս տեսակ մարդու մը լսած խօսքերը կարեւորութենէ զուրկ են։

Տօքթ. Արիֆ Ըսմէթ.— Իրա՛ւ է որ մենք հոս շատ աւելի կարեւոր գործեր ունինք զբաղելիք, բայց միեւնոյն ատեն գիտնալու էք որ ասս ալ կարեւոր խնդիր մըն է. բաւեցաւ որ Եօրկիատիս էֆ. իր խօսքը ետ առած է. ընդհակառակը քննեցինք և տեսանք որ հակառակ Ծերակոյտի ընդհանուր մէկ նիստին մէջ Պօսօր էֆէնտիի կողմէ եղած առաջարկին, այս ծերունին նախատող ծերակուտականը ետ չառնելէ զատ իր խօսքը, յայտնած է թէ՝ եթէ պէտք ըլլայ կ'առնէ կը քալէ բայց երբե՛ք ըսածը ետ չառներ և անգամ մըն ալ պնդեր է իր ըսածին վրայ. մենք երբե՛ք փափաքող չենք որ երկու Ժողովներուն միջեւ այս տեսակ խնդիրներ ծագին. մեր ժողովը բարձր է ասանկ բաներու կարեւորութիւն չի տալու համար, բայց ի՛նչ ընենք որ ան գոհացում մը չի տալէ զատ կը պնդէ։ Ո՞վ է Եօրկիատիս մը որ ամբողջ Ազգ մը պիտի նախատէ՝ երբ ինք երբե՛ք ներկայացուցիչը չէ ազգին. երբ ան անգամ մըն ալ կը կրկնէ մենք պիտի լռե՞նք. կը հարցնե՛մ, մարդ մը 30 միլիոննոց ժողովուրդ մը նախատելէ վերջ անոր ներկայացուցիչները ի՛նչպէս ձայն չեն հաներ, չե՛ն բողոքեր. մեր պատիւը և արժանապատուութիւնը բարձր պահելու ենք. եթէ Նախատինքը անձիս դէմ ըլլար միայն, գուցէ այնքան կարեւորութիւն չտայի, բայց հոս ամբողջ ժողով մը կայ նախատուած. մեր ընկերներէն ոմանք կ'ըսեն թէ՝ ի՛նչ պէտք է ընել. ես չեմ ըսեր որ հանգստեան թող կոչեն և կամ հրաժարեցնեն. ո՛չ, բայց ո և է կերպով թող մեզի գոհացում տան. եթէ չի տան այն ատեն մեր 30 միլիոն ժողովուրդը թո՛ղ տեսնէ թէ՝ ո՛վ է այն՝ որ ժողովուրդէն ընտրուած չէ և ժողովուրդին ներկայացուցիչը կը նախատէ (ծափեր)։

Արթաս էֆ. պաշտպանեց Յոյն ծերակուտականը ըսելով թէ՝ արդէն փակուած է այս խնդիրը և հետեւաբար վերժխնդիր ըլլալու պէտք չկայ։

Հօճա Վասֆի.— Ուշադրութիւն ըրէք ընկերներ, որ անցեալ տարուան և այս տարուան Ծերակոյտի ընթացքին մէջ անհուն տարբերութիւն կայ. անցեալ տարի սահմանադրութեան վերաքննութեան առթիւ ինչ խնդիր որ ղրկեցինք Ծերակոյտին անմիջապէս քննեց վաւերացուց և վերադարձուց. իսկ այս տարի Սահմանադրութիւնը դեռ քննուած անգամ չէ. անցեալ տարի ժողովրդապետութիւնը ամբաստանող օրէնքներ չուտով կը քննէր իսկ երբ կարգը եկաւ Ծերակոյտի ընտրութեան և իրենց ամսականներուն վերաբերող խնդիրներուն, այն ատեն մնաց հոն և դեռ կը մնայ. մենք պահանջեցինք որ քննութիւնը փութացնէ. այն ժամանակ վիճաբանեցան և վիճաբանութիւնը այն տեսակ ձև մը առաւ, որ տարբեր հոգեկան վիճակ մը կը պարզէր և կը տարբեր էր անցեալ տարի տիրող ոգիէն։ Ասիկա կ'ապացուցանէ որ տարբեր ուժ մը գոյութիւն ունի այս տարի. այդ ուժը մենք պիտի կոտրենք։ Եօրկիատիս էֆ. և ընկերները ազգային արժանապատուութեան հետ կը խաղան։ Բայց անոնք վստահ թող ըլլան որ Օսմ. Երեսփ. Ժողովը որ 30 միլիոն ժողովուրդ կը ներկայացնէ, շա՛տ աւելի կ'աշխատի ու գործ կը տեսնէ. այս ժողովը պէ՛տք է միահամուռ պահանջէ որ այս տարի աւարտի սահմանադրութեան քննութիւնը։ Մեր ընտրողներուն համար ամէնէն էական բանն է այդ օրէնքը. ես կը խնդրեմ Մամուլէն որ արձագանգ ըլլայ իմ գաղափարիս և մենք երեսփոխաններս հրաւիրենք մեզի ընտրողները որ միահամուռ այդ օրէնքը պահանջեն Ծերակոյտէն՝ թերթերու մէջ տրուած յայտարարութիւններով։ Գալով Եօրկիատիս էֆ.ի, անոր ի՛նչ ըլլալը ծանօթ է մեզի. Այ-Սթեֆանօ գումարուած ատենները ան էր որ դաւաճանութեան առթիւ Ապտիւլ Համիտը կը պաշտպանէր. և այդ մարդն էր որ այդ օրը ոստիկանութեան կողմէ արգիլուեցաւ Պոլիս իջնել, վախցուելով որ կ'երթայ Ապտիւլ Համիտի կը յայտնէ ամէն բան։ Արդ, առանց հին բէժիմեան մարդու մը ըսած խօսքերը երբեք կարեւորութիւն չունին. այդ տեսակ մարդոց բերնէն ելած խօսքերը չեն կրնար մեզի վիրաւորել. Համիտին քարաճկիր եղող մարդէ մը տարբեր բան չսպասուիր...

Նախ.— Ներեցէ՛ք, չափազանցութիւններ մի՛ ընէք...

Ձայներ.— Տէվա՛մ, տէվա՛մ...

Հօճա Վասֆի (շարունակելով).— Արդ կը հարցնենք այդ ժողովին, որ ինքզինքը այնքան օրինապահ ու օրինասէր կ'ուզէ ցոյց տալ, այս՛ կը հարցնենք թէ՝ օրինասիրութեան ո՛ր տեսակն է իր Նախագահին անձնական կալուածային տուրքերուն վճարել չուզելը. օրինապահութեան փայլուն օրինակ մը՛ չէ՞ նաեւ այսօրուան թերթերուն մէջ այդ նախագահին կողմէ հրատարակուած նամակը։

Գ. Զօհրապ այս անգամ եւս, անմոռանալի զգայնիք, պաշտպանեց Ծերակոյտը և ըսաւ խօսքերը չափազանց գտաւ. ինչո՞ւ իրար կ'անցնիք ըսաւ, ծերակուտական մը անվայել խօսք է ըսեր ատիկա իր կրթութիւնը ցոյց կուտայ։ Այս տեսակ խնդիրներ պէտք է ամէնէն մեծ դատարանին յանձնել, այսինքն հանրային կարծիքի դատաստանին։ Քանի որ կ'ընենք թէ գլուխը չենք կրնար կտրել, այն ատեն նոր միջոցներու դիմուելու պէտք չկայ. միայն մեր ցաւը կը յայտնենք։

Թալեաթ պէյ.— Ի՛նչ, նախատինքը ետ չի դարձնե՞նք...։

Վարդգէս.— Պէտք է անպայման այդ քերպիկեսիզ խօսքը ընող անձը, ետ առնէ իր այդ խօսքը։

Այս երկարատեւ վիճաբանութենէն յետոյ գաղտնի քուէարկութիւն կատարուեցաւ և 12ի դէմ 73 քուէով որոշուեցաւ Թագրիրը նկատի առնել և հարկ եղածը ընել՝ գոհացում ստանալու համար։

Ժամ մը դադարէ վերջ Նիստին Բ. մասը բացուեցաւ և Ժողովը սկսաւ վիճաբանութիւնը վագֆի խնդրի մը, որ հին օրերու մէջ երկար ատեն խնդրոյ առարկայ եղած էր շէյխի և քաղաքական դատարաններու առջեւ։ Ժամը տասնեւմէկը անցած էր և տակաւին կը շարունակուէր այս խնդրոյն վիճաբանութիւնը, որ ո՛չ մէկ կերպով կը հետաքրքրէ մեր ընթերցողները։

⁂ Մեր այսօրուան ներքին լուրերու բաժնին մէջ արդէն գրուած է թէ Պաֆրայի երեսփոխան Ջիհէտէր զատէ Ահմէտ փաշա մենամարտի հրաւիրած է Ծերակուտական Եօրկիատիս էֆէնտին որ նախատած էր Երեսփ. Ժողովը, զայն «անկիրթ» անուանելով Ծերակոյտի ժողովին մէջ։ Փաշան երէկ դարձեալ Բ. նամակ մը ուղղեց Եօրկիատիս էֆէնտիի. ահաւասիկ այդ նամակը. «Երեսփ. Ժողովին մասին ձեր արտասանած խօսքին համար երէկ գրաւորապէս իմացուցած էի ձեզ որ Երեսփ. Ժողովէն ներողութիւն խնդրեք։ Այս առիպողական խնդրին մէջ դեռ ո և է ձեռնարկ չէք ըրած, ինչ որ կը յայտնէ թէ՝ իմ առաջարկս չէ ընդունուած։ Այս պատճառով, ստիպուած եմ զձեզ մենամարտի հրաւիրել այս խնդրին համար։ Ձեզ կը թողում մենամարտը արտօնող երկիր մը որոշել և կը պահանջեմ որ ձեր երկու վկաները որոշէք։» Այս գրութիւնը Ահմէտ փաշայի կողմէ որոշուած երկու վկաներ՝ երեսփոխան Վասֆի և Տավուտ էֆ.ները, այսօր, պիտի ներկայացնեն Եօրկիատիս էֆ.ի։

⁂ Ջիհէտէր զատէ Ահմէտ փաշա երէկ 500 ոսկի նուիրեց նաւատորմին ի նպաստ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀՌՈՄԻ ԴԵՍՊԱՆԸ

Հաշլինէթէրի նախորդ Օսմ. դեսպան Բենադիմ պէյի Հռոմի դեսպան անուանուելուն կայս. իրատէն ելաւ։

ԿԱԼԻՊ ՊԷՅԻ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէն Կալիպ պէյ, երէկ, մայրաքաղաքս ժամանեց Սէլանիկէն։

ՑՈՅՑ

Պոլսոյ մէջ Յոյներուն կողմէ կատարուած ցոյցերուն իբր պատասխան պուլկարները, անցած կիրակի օր, Վառնայի մէջ հակացոյց մը ըրած են, պահանջելով որ Պուլկարիոյ մէջ գտնուած յոյն հոգեւոր պետերը պաշտօնանկ ըլլան կառավարութեան կողմէ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՑՈՒՄ,		Ցուլ. 26/8 Փետր.
Օսմ. միացեալ բացուեցաւ ղրշ.		103—25
» » վար գին		103—22
» » բարձր գին		103—26
» » գոցուեցաւ		103—22
Ռում. Երկ. բացուեցաւ	ֆր.	215—12
» » վար գին	»	214—75
» » բարձր գին	»	215—37
» » գոցուեցաւ	»	214—87
Կ. Պոլսոյ Թրամուէյ	»	8—90
» Ժուիսանս	»	4—60
Օսմ. Ապահ. ընկ.	Լ. Օ.	4—32½
Շիրքէթի Խայրիյէ	»	40—
» » Օսման.	»	1—12
Գրէտի Ֆօնս. Էժիբս. հին	Ֆր.	320—50
» » » նոր	»	267—
Թրանսվալ	»	76—50
Չարթըրտ	»	41—
Կ. Պոլսոյ քարաբ	»	437—
Պանգ. Օթթօմ.	Լ. Օ.	20—35
Օսմ. ծխախոտի ընկ.	»	17—25
Օսխանթալ քարբէթ.	»	11—80

ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ՎԷ ԶԻՐԱԱԹ ՆԷԶԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

Հալքալը ղրաաթ մէքթէպինին սլին ղրուչ մաաշ պոլունան հոճալ վէ ճէպր վէ հէնտէսէ վէ մէսահայի արազի տէրսլէրի մուալլիմլիկի ելէէվմ մունհալ օլմասընա վէ իւշպու մուալլիմլիկէ մէքթեպի ալիյէ մէզունլարընտան պիլմիւսապըգա իսպաթը իգթիտար իտիլէճէքլէրինին ինթիխապ վէ թայինինի մուգարրէր օլտըղը կիպի մէքթէպտէ հաֆթատա իքի կիւն իքիշէր սաաթ իֆաի թէտրիսաթ վէ սիր սաաթ տա իրայէի թաթպիգաթ իտիլմէսի մէշրութ պուլընմասընա վէ միւսապըգա կէլէճէք չուպաթըն իքինճի սալը կիւնիւ սաաթ ալթըտա ղրաաթ խարէճինտէ միւթէշէքքիլ գոմիսիօն մուվաճէհէսինտէ իճրա իտիլէճէքինէ մէպնի թալիպ օլանլարըն միւսաալլապա տաւխիլ օլսուլմէք իւզրէ շէհատէթնամէ վէ էվրագը սաիրէի լազըմէյի միւսթաձէրէն քէտուէնի սանէսինի օթուզընճը ճումա էրթէսի կիւնիւնէ գատար օրման վէ մէատին վէ ղրաաթ նէզարէթինէ պա արզուհալ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

23 Քեանունի սանի 325

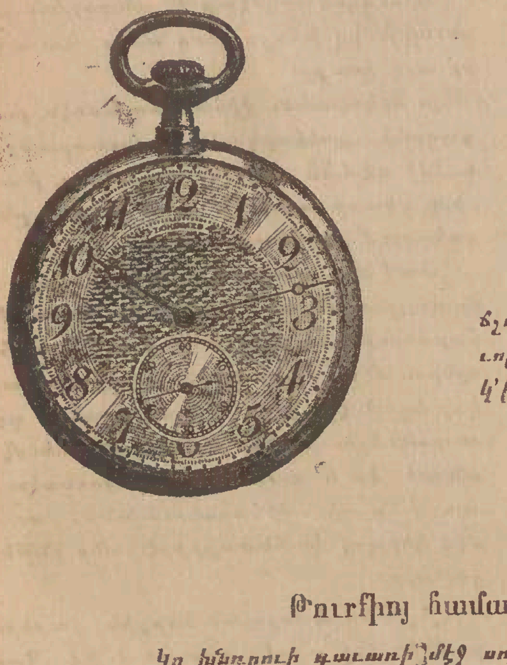

ԼՈՆԺԻՆ

Աշխարհիս միակ ամենաբնտիր ժամացոյցը, պաշտօնապէս ընդունուած Միացեալ Նահանգներու եւ Իտալիոյ ծովային նախարարութիւններէն:

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ, ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ կիրթ ճաշակի և ուղիղ դատողութեան տէր ամէն գնորդ նախապատուութիւն կուտայ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցին. — Որովհետեւ ճշգրտութիւն, տոկունութիւն, նրբարուեստ աշխատութիւն և վայելչաձեւութիւն անոր գլխաւոր արժանիքը կը կազմեն և լրջօրէն երաշխաւորուած են։ Ինչո՞ւ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը ամէնէն բազմաթիւ և ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացած է. — Որովհետեւ հիանալի կերպով կ'իրականացնէ արուեստին բոլոր կատարելագործումներն և իր նշանաւոր արդիւնքներով միշտ կը գերազանցէ համանման արտադրութիւնները։

5 մեծագոյն մրցանակներ. — Անվերս (1885), Բարիզ (1889), Պրիւսէլ (1897), Բարիզ (1900), Միլան (1906)։
2 արտաքոյ մրցման, անդամ ժիւրիի. — Ժընէվ (1896), Թուրին (1899)։
4 Ոսկի մրցանակներ, 35է աւելի ուրիշ մրցանակներ Նեօշադելի դիտարանէն։
16 շքադրամներ. — Բարիզ, Վիեննա, Ֆիլատելֆիա, Անվերս Ամսթէրտամ, Չիքակօ, եւն., եւն.։

50—30

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ՝ **ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷՃՎԷՃԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ** Մեծ Շուկայ, Մանճաճըլար, 44—46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի գաւառի մէջ սոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտքը ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ ղրկել իրենց ապսպրանքները, յապաղման չենթարկուելու համար։

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ զօհարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 4/27 եւ 1320 Սեֆեր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօզ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այտէյօղլու, Խաճն-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիադի չաւշըյի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրէա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, [illegible] բանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.։

25 *Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։*

ՔԻՍԱՐՆԱ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

աշխարհիս ամենէն ախորժահամ եւ ընտիր հանքային ջուրը

Փորձով հաստատուած է որ ՍՏԱՄՈՔՍԻ, ԱՂԻՔԻ, ԼԵԱՐԴԻ, ԱԻԱԶԻ և ՇԱՔԱՐԻ *հիւանդութեանց վրայ բուժիչ յատկութիւններ ունի։ Բժշկական այդ հանքային ջուրի մասին Բժշկ. վարժարանի կողմէ քիմիական քննութիւն մը կատարուելով տեղեկագիր մը պատրաստուած է, որով կը հաստատուի թէ յիշեալ հիւանդութիւններուն վրայ բուժիչ ազդեցութիւն մը ունի անիկա, կը յանձնարարենք որ այդ հիւանդութիւններէն տառապողները խմեն* **ՔԻՍԱՐՆԱ** *հանքային ջուրը։*

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Մաքսատան կից, Եէնի խան։ Կը ծախուի նաև, Բերա, Սու-Թէրազի փողոցի անկիւնը գտնուող աբարթըմանը, և Գատը-Գիւղ Համարաթի Վարչութիւնը և Քօօբէրաթիվի վաճառատունը, և բոլոր դեղարաններու մէջ։ 36—5

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՈՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ

Լիոն, Օքէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77

ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնետէր	192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ	215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ	1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 *ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ,* 1—12 *տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։*

Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ

ՖԵՐՆԱՆՏ ՏԸ ԶԱՐԱ

Ղալաթիա, Սէն-Պիէր խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ **ՊՐԻՇԻ ԼԻՈՆԷ**, Ղալաթիա.

Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին արուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—22

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան

Cie. de navigation Austro-Americana)

ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պտուտակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ իսքէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև Թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒՃԻ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. *— Հանր. Պարտքի Վարչութեան ըմպելարանին չահագործումը աճուրդի դրուած ըլլալով երեք տարուան համար սկսեալ 1326 մարտ 1էն, անոնք որ կ'ուզեն ստանձնել այդ գործը, պարտին կնքեալ պահարանով իրենց առաջարկը յղել մինչև 1910 փետր. 114, երկուշաբթի օր, կէս օրէն յետոյ ժամ 2. իրենց վերջնական գինը նշանակելով գոց նամակի մէջ։ Ցանձնառութեանց տետրակը չահագրգռուողներու տրամադրութեան տակ կը գտնուի, Կեդր. Վարչութեան մատակարարական ճիւղին մէջ։*

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

9/22 *Յունվար* 1910 5—5

ՆԵՔԹԱՐ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

50-34

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕԶԱՃԵԱՆ

PHŒNIX A URANCE LD Cº

„ՖԻՆԻՔՍ"

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,213,000

ՖԻՆԻՔՍ *սոսկ հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վնասուց մէջ իր անմիջական վճարումներով։*

ՖԻՆԻՔՍ *կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։*

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է
ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՎՆԱՍՈՒՑ

Ցարդ վճարուած է աւելի քան 27000000 *անգլիական ոսկի։*

Ընդհանուր գործակալ Պոլսոյ և գաւառաց
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Վէքալիս խան, Պանք Օթոմանի մօտ,
Ղալաթիա։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. *— Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Իզմիրի, Ուրլայի, ինչպէս նաև Իզմիրի ծոցին մասնաւոր ձկնարաններուն և նոյն ծոցին մէջ Զաքայ-Փորնու, Չիլ-Ազմաք, Սօմա, Քըր-Տէնիզ ու Էսկի-Կէտիզ կոչուած ձկնարաններուն միդիի և ձկնորսութեան տուրքերը աւելի առաջ չորս տարուան համար 2,951,000 ղրուշի վարձակալութեան տրուած էին։ Այդ վարձակալութեան պայմանաժամը 1910 Փետր.ի վերջը աւարտելուն, վարչութիւնը աճուրդի կը դնէ յիշեալ տուրքերը, չորս տարուան համար, սկսեալ 1910 Մարտ 1էն (Հ. Տ.)։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ աճուրդին և տեղեկութիւններ առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան դիմել Հանր. պարտքի կեդր. տնօրէնութեան (ձկնարանի ճիւղ) և կամ Իզմիրի գործակալութեան։*

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

9—5

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. *— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ որոշեալ գումար չպարունակող արժեթղթերու փոխանցման և փոխանցման ընդունելութեան մասին եղած յայտարարութիւնները պայմանագրութիւններ նկատուելով, Դրոշմատուրքի օրէնքին թիւ 18ի 9րդ յօդուածին համաձայն 10 ղրշ. դրոշմատուրքի ենթակայ են։*

3—2 Ընդհ. Տնօրէնութիւն

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ	*տարին*	108 *ղր.*
» » »	*վեցամսեայ*	60 »
Գաւառներու համար	*տարին*	108 »
» »	*վեցամսեայ*	60 »
Արտասահմանի համր.	*տարեկան*	35 *ֆր.*
» »	*վեցամսեայ*	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ.. բաժնեգինները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանտաբօսթն է։

ՔԻՉ ԴՐԱՄՈՎ
ՇԱՏ ՈՍԿԻ ՇԱՀԻԼ
ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՂԻ ՏՆՕՐԷՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՐԴԵՆՔ

Մեր գիտցած Եգիպտական և Ֆրանսական կալուածական պանքաներու և երկաթուղիի պարտաթուղթերէն շատ աժան և վիճակահանութեան կազմակերպութեամբ աւելի շահաւոր եղած պարտաթուղթերը Հոլանտ. կառավարութեան 1904ին փոխառութիւնը կազմող կալուածական պանքայի պարտաթուղթերն են։ Այս փոխառութիւնը Հոլանտական կառավարութեան և Թագաւորին պաշտօնական արտօնութիւնովը հրապարակ հանուած և կալուածական գրաւով երաշխաւորուած է։ Այս պարտաթուղթերը տարին 6 անգամ քաշուելու պայմանաւ, 62,500 75,000, 100,000, 125,000, 250000 *ֆրանքնոց մեծ պարգեւներ, ընդամէնը 1,450,950 ֆր. շահող թիւեր ունին։ Այս պարտաթուղթերը հիմակուան աժան գինով՝ 166 ղրշ.ի կամ 35 ֆր.ի գնողները 72 տարի բնաւ մ' և է վճարում ընելու պարտաւոր պիտի չըլլան և վիճակահանութիւններուն պիտի մասնակցին ու այսպէսով կա՛մ իրենց տուած դրամը աւելուածական գումարով ետ պիտի առնեն և կամ կարեւոր պարգեւ մը պիտի շահին։ Ըսել է որ բնաւ վնաս չկայ, որովհետեւ պարտաթուղթ է։ Եթէ պարգեւ ելլէ ու դուք տեղեկութիւն չունենաք, ձեր դրամը չի կորսուիր։ Վիճակահանութիւնը կը կատարուի հրապարակով և Հոլանտական կառավարութեան հսկողութեան տակ։ Ինչպէս որ մեր գրասենեակին մէջ ծախուած ամէն տեսակ պարտաթուղթերուն համար կ'ըլլայ, հոլանտական կառավարութեան երաշխաւորեալ կալուածական պանքայի պարտաթուղթ գնողներուն ալ ամէն ատեն դրամ փոխ կը տրուի։ Մեր գրասենեակը որոշեալ գինով մը և ամէն ատեն ետ կ'առնէ այս պարտաթուղթերը (Մայրաքաղաքիս մէջ Հոլանտական պանքա չըլլալուն համար)։ Վիճակահանութեան ցուցակները ձրիապէս կուտանք մեր յաճախորդներուն։ Գաւառներէն գնել ուզողները մանտաբօսթով կամ չէքով պէտք է դիմեն Ղալաթիա, Քիւչիւք Թիւնէլ խան Թիւ 7, «Ժողովրդային Վարկի Օսմանեան ֆոնտասիոն ընկերութեան»։* (Crédit populaire Ottoman) *Գործունեայ պաշտօնեաններու պէտք ունինք, որոնց դրամ պիտի [illegible]։*

Փետր. 2ին քաշուելիք վիճակահանութիւն։

Պարգեւ			Ֆրանք
1			100,000
1			10,000
1			2,507
5	ֆր.	1000էն	5,000
10	»	500»	5,000
40	»	250»	100,000
82	»	100»	8,200
200	»	75»	15,000
400	»	50»	20,000
1260	«	31,25	39,375
2000		12—36	215,075

ՆՈՐ
ԲԱՌԱԳԻՐՔ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԳՈՐԾ ՊՍԱԿՈՒԱԾ ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ ԳՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ

Նախնեաց բառեր.— Գաւառական բառեր.— Նորաբանութիւններ.— Հանրագիտական ծանօթութիւններ:

ՀԵՂԻՆԱԿ
ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Ռ. ՍԱԳԱՅԵԱՆ
ԷՋ 1400

Տպագր. Ռ. ՍԱԳԱՅԵԱՆ.— 1910

Իր օգտակարութեան և անհրաժեշտ պէտքին համար բաւական ատենէ ի վեր սպասուած այս Բառարան կոչուած է մեծ պակաս մը լրացնել իր բաւական ճշգրտութիւններով, առումներով, հանրագիտական տեղեկութիւններով, եւայլն, եւայլն։

Գին թղթակազմի 35 ղրուշ, լաթակազմի 40 և կիսակաշիի 50 ղրշ.։ Գաւառական յանձնարարութեանց համար մէկ օրինակի համար 5 ղրուշ աւելի իբր փոստի ծախք։

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղի վաճառման՝ Ղալաթիա, Գուրշուն Խան, Թիւ 7, Սագայեան Տպարան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի *շոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Յունվ. 11ին։*

Ֆրիժի *շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Յունվ. 18ին։*

Իօնի *շոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Յունվ. 25ին։*

Իմէրէթի *շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Փետր. 1ին։*

Ֆրիժի *շոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Փետր. 8ին։*

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի *շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Յունվ. 12 չորեքշաբթի օր, առաւօտեան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։*

Ֆրիժի *շոգենաւը, նաւապետ Միթրէ, Յունվ. 19 չորեքշաբթի օր, իրիկուան 4ին, կը մեկնի դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։*

Իօնի *շոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Յնվ 26ին, չորեքշաբթի օր, առաւօտեան ժամը 11ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։*

Իմէրէթի *շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Փետր. 2ին, իրիկուան 4ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։*

Ֆրիժի *շոգենաւը, նաւապետ Միթրէ, Փետր. 9ին, առաւօտեան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։*

Ա.	*կարգ*	*Բարիզի համար*	200	*ֆր.*
»	»	*Մարսիլիայ* »	160	»
Բ.	»	*Բարիզի* »	150	»
»	»	*Մարսիլիայ* »	120	»

Ա. *կարգ Լոնտոնի համար* 248.35 *ֆր.։* **Բ.** *կարգ* 185.10 *ֆր.* (*Տիէփի ճամբով*)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ, քարափին վրայ։

18 **Թ. ՈՒՐՊՈՒԼ**

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող
շոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
ՍԵԴԻ	ՆԱՑԴՕՔՐԻՍ
ՄԻՆԻՍ	ԷՄԷՑՍԻՍ
ՐԱՓՍԻՍ	ՊՈՒԶԻՐԻՍ
ԹԷԲՊԸՐ	ՄՕԷՐԻՍ
ՆԱՐՊՕՆ	ՖԱՑԷԼԻ
ՆԱՎԱՐԻՆ	ՖԱՐՕՍ
	ԹԻՊՕ

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն, բայց տեսչուհի չունին։ Ստեր.
Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գինն է 15
» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ ապրանքները Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ *և Ընկ.*
Գործակալ.*—Ուիթալ խան, Պահչէ Գաբու, Պոլիս*
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
32 *Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ*

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԲԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Կ. Պոլիս
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Փարիզ, [illegible]
[illegible]՝ [illegible] 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էսկիշէհիր, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, [illegible], Դամասկոս, Տէնիզլի, [illegible], Երուսաղէմ, [illegible], Գոնիա, Լառնագա, Լիմասոլ, Գահիրէ, Մերսին, Միտիլլէ, [illegible], Նիկոսիա, Ուշագ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, [illegible] Տրիփոլի եւ [illegible]։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթղթեր կամ փոխանակագիրներ (պօլիցա) գրաւ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ և հեռագրական հրամաններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթղթեր և արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, տոկոսաբերական հրամաններ կը գործադրէ, ամէն տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթղթերը կը պահուին [illegible] մէջ [illegible] (պէթոնով եւ [illegible]), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունողագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան [illegible] կը գանձէ, աւանդ տրուած արժեթղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինն համաձայն։ Անոր [illegible] հաշուոյն կ'անցուի պայմանաժամէ կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար աւանդ տրուած արժեթղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթղթեր կ'ընդունի նաեւ իր [illegible] մէջ՝ Լոնտոն ու Փարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէռլին, Պրիւքսէլ, Համպուրկ, Վիեննա, եւայլն։ [illegible] տրուած է. կամ իր հաշուոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթղթերը իր մօտ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գանձուած տոկոսներն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ բաժնեգրական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթղթեր, ինչպէս Բուլղարիոյ երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի [illegible]։ Գանձային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մատչելի սակագնի մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ [illegible] և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթղթերու կտրօններ։ Իր մասնաճիւղերուն մէջ գանձուած արժեթղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթղթերուն եւ [illegible] 6% փոխառութեան պարտաթղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ [illegible] արժեթղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, [illegible]։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ [illegible] վիճակահանութեան [illegible] գինով։ Ապահովագրութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։